

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

* Ένας λαός θυφώνεται ήμα
δαίτη πώς δε φοβάται την
αλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φου-
αικούς της κανόνες.
ΒΕΛΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 18 ΤΟΥ ΜΗΝ 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΠΡΙΩΜ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 296

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Ιστορικά ξεγυμνώματα (συνέχεια).
ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΗΣ. Κυνισμός και κυνικοί. (Μετάφραση Π. Βασιλικού).
ΚΡΙΣΝΑΣ. Ίνδιάνικα νυχτιά.
Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΝΟΥ. Ηλεκτά.
ΑΕΤΗΡ. Από τη ζωή.
Η ΜΙΚΡΗ ΠΑΤΡΙΔΑ (τέλος).
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Λέαντρος Παλαμάς, Τώνης Χρηστίδης.
ΠΑΡΑΙΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΕΝΑ ΠΑΡΑΣΗΜΟ

Διαβάζουμε στις Πολιτικές φημερίδες πώς ή Πατριάρχης Ίεροσολύμων έδωσε στον κ. Άλέξ. Πάλλη και στη θυγατέρα του το στανό του Πανάριου Τάφου. Ο κ. Πάλλης είχε πάει στα Ίεροσόλυμα τη Δαμυρή.

ΚΥΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΥΝΙΚΟΙ

Ο ρυθμός της ζωής του κόσμου όλο και γυρνεύει, γιατί βαθύτερα βλέποντας τον περνάει ως τα μύχια του ή προκνοξιάτικη μπόρα, παντού νιώθεται πιδ φανερύ τάνησχο συντάρασμα - ή δυναμική του ενέργεια παίρνει συνείδηση της δημιουργικής της δύναμης και συντάζεται για δράση.

Αγάγια ξζάνει στο λαό ή αυτοπεποίθηση, ση κώνεται ή ήλιος της κοινωνικής δικαιοσύνης: απ' τη πνοή της άνοιξης που φτάνει, λύνει το κρύο και βαρύ περίντυμα της πρόληψης και της ύποκρισίας, ξεγυμνώνοντας αδιάκροτο το παράμορφο σκέλεθρο της σημερινής κοινωνίας - της φυλακής του πνεύματος τάνθρώπου.

Σε μυριάδων μυριάδες μάτια αστράφτει φως περιχάρο, παντού θωρείς σπίθες όργης να λάμπουν, σκίζοντας τα σωριασμένχ αιώνας σύγνερα της μωρίας και της πλάνης, της προκατάληψης και της ψευτιάς: είναι ή παρχμονή του παγκόσμιου Ξαναγεννη- μού του πλήθους.

Σωριασμένος καταγής, δεμένος μ' άλυσιδες έργασίας σκλαβωτικής, ή λαός άνασκήνει το κεφάλι — μπορείς και ξεχωρίζεις την όψη του προσώπου του του αιώνα νέου.

Όσοι ξέρουν πώς ή λαός είναι ή άστέρευτη πηγή έκείνης της ενέργειας, που μόνη αυτή είναι άξια νάλ- λάξη καθετί το δυνατό σε άναγκαίο, κάθε όνειρο σε πραγματικότητα — είναι εύτυχιμένοι. Γιατί μέσα

τους ζή πάντα το αίσθημα του οργανικού συνδέσμου τους με το λαό και σήμερα αυτό το αίσθημα πρέπει να δυναμόση και να γεμίση την ψυχή τους με χαρά μεγάλη και λαχτάρα για δημιουργία νέων μορφών για ένα νέον πολιτισμό.

* *

Τα πορμηνύματα του Ξαναγεννημού της ανθρωπότητας είναι όλοφάνερα, μα οι απολιτισμένοι άνθρωποι — δε θέλουν να τα δούν ως τόσο αυτό δεν έμπο- δίξει τους άστους να αισθάνονται το άναπόδραστο σίμωμα της γενικής άνατροπής.

Όργανα άναίσθητα στο σώριασμα του πλούτου, συνειδητοί συμπράκτορες στο βικισμό της λαϊκής θέ- λησης, είναι καταδικασμένοι νκμύνονται για τις ά- νελπίδες τους θέσεις κ' έτσι κρύβονται μες το στενό κλουθι του πολιτισμού τους — όπως βαφτίζουν την τυπωμένη βχδιά τους και νεκρωτική των ψυχών τους πεποίθηση πώς ή δύναμη του καλαίου είναι αιώνια νόμιμη, αιώνια άκλόνητη. Δέν είναι πια ούτε οι σκλάβοι του άφέντη τους, είναι οι γάτες του και τα σκυλιά του.

Σκλάβοι μεταμορφώνονται σε άνθρωπους — αυτό είναι το νέο νόημα της ζωής! Για το αυτό πρέπει να χαθούν οι άφεντάδες, γιατί ή άφέντης δέν είναι άλλο από παράσιτος του σκλάβου.

Παράξενος δέν είναι ή λόγος: Σκλάβος και άφέν- της είναι οι δυό άκρες της ίδιας ψυχολογικής γραμ- μής: ή ούσια της ζωής του ενός είναι ένα άόριστο ή νευροπόλημα για έξουσία, ή ούσια της ζωής του άλλου ή έγνωια για την έξουσία του. Μα άμα ή σκλα- βος νιώση την άξια της έλευθερίας, άμα στοχαστή το δικαίωμα του στην έλευθερία, γίνεται άνθρωπος: και ή άνθρωπος είναι ήροβος κ' ή έξουσία στους όμοιούς του του είναι συχαμένη.

Έρθε ή καιρός που είναι πιδ φρόνιμο κανείς να σκύψη στην άνάγκη παρά νάρψη να φουσκώση ή δικιά όργη και ή σκληράδα που μπορεί αυτή να γεννήση....

Ός τόσο ήταν άνώφελο να μιλή κανένας σε γεννημένους τυφλούς για τα χίλια χρώματα της θά- λασσας. Και πιδ άνώφελο αν ήθελε να πείση τους άφέντες της ζωής και το στρατό τους πώς αυτοί οι ίδιοι είναι οι έχθροι του έαυτού τους.

Τα σιδερένια κεφάλια αυτών των ανθρώπων δε νιώθουν άποδείξεις άλλες από χρυσάφι και σίδηρο, από μολύβι και από άλλα μέταλλα που είναι καμωμένες οι άλυσιδες της κυριαρχίας τους.

* *

Η ζωή φουντόνει κ' ή σύγχρονη κοινωνία νιώ- θει τη γής να τρέμη κάτω απ' τα πόδια της. —

Αυτό τάκούει καθαρά κανείς απ' όλη την ψυχολο- γία της και καθαρότερα απ' το γενικό τρόπο που σκορπάει ή μέρα που χαράζει.

Η ψυχή του σημερινού ανθρώπου είναι μια έρη- μια και δίχως να το θέλη την κυριεύει ή φόβος μήν αύριο προβάλλει μπρός της κάτι άνέγνωρο, έχτρικό και τη σιμώση σαν τη Σρίγγα, βάζοντας της προ- σταχτικά να λύση τώριασμένο κοινωνικό πρόβλημα.

Με το προκίσημα αυτού του μοιραίου έρχομού της Άνάγκης, με το συναίσθημα της μηδαμινότη- τας του μπρός σ' αυτή, γυρνεύει ή μπουρζουάς που να τρυπώτη, πώς να γεμίση μέσα του το χάσμα — τρο- μάζει με την ιδέα πώς θα χάσει τη συνηθισμένη του εύτυχία και καλοπέκση, αν κ' ή ήσυχία του αυτή είναι περισσότερο αυτόπνωτισμός παρά πραγματικό- τητα.

Οι κρυψάνες, που τρυπώνουν προτιμότερα οι μπουρζουάδες από τον τρόπο της ζωής, είναι γνωστοί από καιρό. Είναι ή θεός, ή μεταφυσική και ή κυνισμός.

Μα — ή θεός είναι για κείνον μόνο, που μπορεί να τον πλάθη μες την ίδια του ψυχή με τη δύναμη της πίστης και να τον ζωντανεύη με τη φλόγα της. Στη μικρή ψυχή όμως του νεώτερου ανθρώπου είναι σβυσμένη κάθε φλόγα, τ' σκοτάδι της: είναι στενό- χωρο και για ένα είδωλο άκόμα, πολύ περισσότερο για το Θεό.

Η μεταφυσική είναι στην τόπο της μόνο ύστερ' απ' τη νίκη, πριν απ' τη μάχη είναι άναγκαία γνώ- ση θετική. Καρδιές, που τις συγχίζ' ή προαίσθηση της ήττας, μπορούν να βρίσκουν καθυσύχασμα στη μεταφυσική.

Όταν ή άνθρωπος θέλει να μάθη, έρευνά: θέ- λοντας όμως να κρυφτή απ' τις στενοχωρίες της ζωής, το ρίχνει στα έπινοήματα.

Μα ή τωρινή μας δύσκολη έποχή δε δίνει και- ρό για έπινοήματα: οι δοκιμές των μπουρζουάδων να κρυφτούν στην καταχνιά της μεταφυσικής θα ναυα- γήσουν.

Και τέλος ή μεταφυσική είναι δημιουργική έρ- γασία. Σαν κάθε πράξη άπαιτεί ένθουσιασμό και δύναμη — δύναμη άγάπης είτε μίτους: οι μπουρζουά- δες όμως δέν άγαπούν τίποτε και δέν έχουν τη δύ- ναμη για να μισήσουν.

Είναι δύσκολο να τάρνηθ ή κανείς αυτό. Γιατί ή όμολογία του έχει γίνει με το στόμα των ποιη- τών και συγγραφέων μας πολλές φορές κ' έπανα- λαβαίνεται πάντα συχνότερα πώς μια πνευματική κρίση θξφερνε στη χρεωκοπία του πνεύματος — δη- λαδή στο ψυχομάχημα του πνεύματος.

* *

Ὡς μέσο ἀμυντικό ἐναντίον τῆν ὀρμῆ τῆς ἱστορικῆς δικαιοσύνης οἱ μπουρζοάδες διάλεξαν τὸν κυνισμό.

Ἀξιωματικοί, πῶλαβαν μέρος στὸν τελευταῖο πόλεμο, διηγούνταν πὼς οἱ Ρούσοι στρατιῶτες κάθε φορὰ πού θὰ παράδιναν στὸν ἐχθρὸ τὶς θέσεις τους πᾶσιζαν ὄχι μονάχα νὰ καταστρέφουν, ὅ,τι μπορούσε νὰ καταστραφῆ, μὰ νὰ λερώσουν, νὰ μολύνουν κι αὐτὸ τὸ ἔδαφος πού τοὺς εἶχε προστατέψει.

Τὸ ἴδιο φαινόμενο βλέπει κανένας στὴ φιλολογία καὶ στὴ ζωὴ τοῦ καιροῦ μας: μὲ τὸ προαίσθημα τῆς σιμώνουσας στιγμῆς νὰ παραδώσουν στὸ λαὸ τὶς θέσεις τους, οἱ νικημένοι τοῦ μέλλοντος βάζουν τὰ δυνατὰ τους νὰ λερώσουν, νὰ μολύνουν, ὅ,τι κι ἂν μπορούν.

Μέσα σ' ὅ,τι καταστρέφεται ὑπάρχουν βέβαια πολλὰ σαράβαλα, νεκρά, πού ἔπρεπε νὰ φανιστοῦν ἀπὸ καιρὸ. Οἱ μπουρζοάδες κάνουν λοιπὸν ἐν μέρει τὴ βρώμικη ἐργασία πού θὰ γίνῃ ἀπὸ τοὺς νικητὲς ὅταν θὰ καθαρῶσιν τὸν τόπο, πού οἱ κύριοι πολιτισμένοι ἄνθρωποι βιάζαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον.

Δὲ λέω πὼς οἱ μπουρζοάδες λερώνουν τὴ ζωὴ ἐπίτηδες. Οἱ ἀκολασίαι ἐνὸς πνεύματος ἄρρωστου κ' ἐνὸς σώματος φαρμένου εἶν' ἐξ ἐνὸς συνέπεια τοῦ ἐκφυλισμοῦ καὶ χορτασμοῦ ἀπὸ τὰ γὰθὰ τῆς ζωῆς, ἐξ ἄλλου ἢ ἐκφραση τῆς φοβιστικῆς ἀπελπισίας μπρὸς τὴν σιμώνουσα κοινωνικὴ καταστροφή.

Ὁ ἄνθρωπος κατάντησε μανιακὸς ἀπὸ τὸν τρόμο. Ἔβγαλε στὸ φόρο τὸ κτήνος τὸ κρυμμένο μέσα του καὶ ἐξοκίζει τῶρα μὲ λύσσα τοὺς κοινωνικοὺς δεσμούς.

Ὅμως, ἐπίτηδες ἢ ὄχι, ὁ ἀέρας μολύνεται ἀπ' τὴν αὐτοαποσύνθεση πού ἄρχισε στοὺς κυνικούς. Καὶ μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς πὼς δὲν ἔχουν τὸν ἀόριστο πόθο νὰ μπολιάσουν τὸ νικητὴ μ' ὅλες τὶς ἀρρώστιες τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ κορμιοῦ τους κ' ἔτσι νὰ τὸν φαρμάκωσουν;

Ἴσως νὰ ἐνεργῆ αὐτοῦ ἡ ἰδέα, πού ἀκόμα δὲ μπῆκε στὴ συνείδηση:

— Νικήσατε, μὰ θάφανιστῆτε μὲς τὴ βρώμα πού σὰς ἀφήσαμε....

* *

Ὁ νεώτερος κυνισμὸς ντύνεται πολλές μορφές, χοντροειδέστερα κι ἀστοχαστότερα—τὸ μαῦρο μαντῶα τοῦ πεσσιμισμού.

«Ὅλα εἶναι μάταια!» — μωρμουρίζει νεκρὰ λό-

για ὁ μπουρζοάς, ἐνῶ χώνεται ρομαντικά μὲ τὰ κουρέλια τῆς ἀδυναμίας του.

Ἡ ζωὴ τρέμει ἀπ' τὴ λαχτάρᾳ γιὰ ἐλεύθερες δημιουργίες, χιλιάδες ἥρωες πέφτουν ἄγρια κι ἀγέρωχα στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν πραγματοποίηση τοῦ ὑψηλοῦ ὄνειρου τῆς γενικῆς ἀδερφοσύνης—ὁ κυνικὸς τὸ ξέρει.

«Ἡ μιὰ γενιὰ πάει, ἡ ἄλλη ἔρχεται!» — λέει μὲ τὸ πρόσωπο χωμένο στὸ παλιὸ βιβλίον, ὅπου ἡ ἀνήσυχη ἀνθρώπινη ἰδέα δοκίμασε τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ πού ἔπλασε ἡ ἴδια καὶ—πού στὴ δύναμή του καὶ στὴν ὁμορφιά του ἔδειξε πικρὴ ἀμφιβολία.

Ὅταν βλέπει κανεὶς πὼς ἡ οἰκτρὴ μορφή τοῦ τρομασμένου κυνικοῦ γυρεύει νὰ κρυφθῆ πίσω ἀπὸ κείνο τὸ αἰώνια ὠραῖο, περήφανο βιβλίον καὶ πὼς ἡ λιθία συκοφαντεῖ τὸ σοφὸ γιὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ὀκνηρία τῆς καὶ τὴ λιγοψυχία τῆς — λυπάται: τὸ βιβλίον!

Ὁραῖος καὶ πλείριος μιὰ φορὰ, γεννημένος ἀπ' τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ὀργὴ εὐλικρινῶν ἀνθρώπων, ἀναμασσιέται σήμερον ὁ πεσσιμισμὸς ἀπὸ φλυᾶρους, μολυσμένος ἀπὸ τὸ σάλιο τοῦ μπουρζοά, λερωμένος ἀπὸ τὰ βρωμερὰ δάχτυλα καὶ ξεπεσμένος σ' ἕνα ἄμορφο χυλὸ συνθησιμῶν κοινοτοπιῶν, πού ντρέπεται κανεὶς νὰ τὶς ἀκούῃ.

Δὲ θὰ μάθουμε ποτὲ τίποτε, δὲν εἴμαστε σὲ θέση νὰ ξεδιαλύνουμε τὰ μυστήρια πού τριγυρίζουν τὴ ζωὴ! — λὲν οἱ κυνικοὶ καὶ—χώνονται στὸ βάλτο τῆς ἀνθηκτικότητας.

Μὰ ὅταν ἀκοῦν οἱ κυνικοὶ πὼς κάποιος, ἀκούραστα ἐρευνῶντας τὰ μυστήρια τῆς ζωῆς, πλούτισε τὴ σκέψη τῆς ἀνθρωπότητας μὲ μιὰ νέα ὑπόθεση, φτέρωσε μὲ νέα ἐνέργεια τὴν ἐργασία τῆς ἐρευνας τῆς φύσης, ὀργίζονται.

Ὅλοι οἱ κόποι σας ἀνώφελοι, τίποτε δὲν ξέρετε, τὸ ὄργανο τοῦ γνωρισμοῦ σας εἶναι ἀτελὲς γιὰ πάντα! — συμπεραίνουσι φουσκωμένοι καὶ ἀλλόκοτα ἐρεθισμένοι.

Ὁ κυνικὸς θυμίζει τὸ μονόφθαλμο ζητιάνο, πού ὅταν ὁ γύφτος τὸν ἐφώναξε μονόφθαλμο, τοῦ ἀπάντησε:

— Καὶ ἐσὺ εἶσαι καμπούρης — κ' ἔχεις δυὸ μάτια!

Ἄξιζει τὸν κόπο νὰ ζῆ κανεὶς; ρωτᾶει ὁ κυνικὸς.

Κι ἀραδιάζει ἕνα σωρὸ ἀποδείξεις σὲ πεζὸ καὶ στίχους πὼς δὲν ἀξιζει ἡ ζωὴ τὸν κόπο καὶ—ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ, ζῆ χρόνια καὶ χρόνια, εὐχάριστα, χορτάτα κ' ἡσυχά.

Γιατί—μιὰ κ' ἡ ζωὴ δὲν εἶν' ἀξία νὰ τὴ ζῆ κανεὶς, τόσο λιγότερο ἔχει λόγο νὰ βοηθᾷ τὴν πρόδο τῆς, τὸ πλῆθους τῆς ὁμορφίας τῆς καὶ τῆς ἀπλῆς τῆς, φωτεινῆς ἀλήθειας. Ἔτσι μπορεῖ κανεὶς νὰ ζῆ μονάχα, νὰ βυζαίνει μόνον τὸ χυμὸ τῶν ἄλλων, νὰ κἀνῃ πλῆθος κρίματα γιὰ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴ δική του ὑπαρξὴ καὶ τὴν ἰδιοκτησία—τὴν ἰδιοκτησία πρὶν ἀπ' ὅλα!—Νὰ δυναμῶνῃ τὶς παλιὰς προλήψεις, νὰ γεννοβολᾷ ἄλλες καινούριες, νὰ πλανᾷ γυναῖκες, νὰ ἐκφυλίζῃ τὸ πᾶν καὶ νὰ τὸ μολύνῃ ἔπειτα—στὸν κρῦο τρόπο τοῦ ἀπὸ τὸ ἀναπόφευκτο, νὰ σμίγῃ τᾶδειο τῆς ψυχῆς του μ' ἐκεῖνο τῆς αἰωνιότητος, νὰ πεθαινῇ ἀργὰ μίσα σὲ ἄναντρος σπασμούς κ' οἰκτρὲς κραυγές, καθαρίζοντας τέλος τὴ γῆ ἀπὸ τὴν παρουσία του, ἀφοῦ ἔχει ἀφήσει στὸ λαὸ ἕνα μπερδεμένο χειρότερα ἀπὸ τὴ ζωὴ του κουβάρι ἀπὸ ἀναγλιτσερὰ ψέμματα, νεκρὲς λέξεις, ἄθλιες προλήψεις κ' ἕνα σωρὸ ἀποφόρια καθελογῆς.

Ἄξιζει τὸν κόπο νὰ ζῆ ἡ ἀνθρωπότητα; ρωτᾶει ὁ κυνικὸς κι ἀπαντᾶει γοργὰ, ἀδραζοντας ὅσες μπορεῖ κολοβωμένες ἀπ' αὐτὸν ἰδέες, ἀπακκουμπώντας σὲ κόκκαλα νεκρῶν:

Ὅχι.....

Βιστικὴ λύση τοῦ ζητήματος. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ λυθῆ—ἔτσι κ' ἀλλιῶς—μονάχα ὅταν τὰ πλῆθη τῶν λευκῶν, τῶν μαύρων καὶ τῶν κίτρινων ἀνθρώπων λάβουν μέρος σ' ὅλα τὰ γὰθὰ τῆς ζωῆς, γενοῦν ὅλες τὶς πνευματικὲς καὶ σωματικὲς ἠδονές, δοκιμάσουν στὴ ζωὴ τους δλάκερῃ ὅλη τὴ γιγάντεια ἐργασία τῆς ἀνθρωπότητας, νιώσουν ὅλη τὴ δύναμη τῆς ἀγάπης, τῶν πόνων καὶ τῶν ἠρώσιμων τοῦ περασμένου, ἐκτιμήσουν ὅλη τὴ μεγάλη κληρονομία τῶν προγόνων καὶ μοιραστοῦν ὅλοι σύμμετρα τὴν ἀμέτρητη πείρα τους.

Τότε ἴσως οἱ ἄνθρωποι ἀποφασίσουν δλόψυχα νὰ τινάξουν στὸν ἀέρα τὴν ὑψηλὴν — θᾶναι δικαίωμά τους νὰ τὸ κάμουν.

Ὅταν ὅμως παρασίτα, πού ζοῦν στὸ κορμὶ τοῦ βουβοῦ γίγαντα, θέλουν νὰ λύσουν τὸ ζήτημα σύμφωνα μὲ τὴν ἀξία τῆς δικῆς τους ὑπαρξῆς, εἶναι γελοῖο καὶ συχαμερὸ, εἶναι—κυνισμὸς.

(ἀκολουθεῖ)

ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΗΣ

(Μετάφραση Πέτρου Βασιλικοῦ)

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΞΕΓΥΜΝΩΜΑΤΑ*

§ 4

Καινούριος Καλοθελητής.

Ἄν ὁ τόπος μας εἴτανε χωμένος σὲ καμιὰ παράμερη κώχη, δὲ θὰ ξεφυτρώνανε ἴσως καὶ τόσκι καλοθελητᾶδες στίς συφορές μας, παρὰ ἢ θὰ γλυτώναμε μὲ τὰ ματὰ μας καὶ μὲ κανένα πιστὸ φίλε, καθὼς οἱ Μαυροβουνιώτες, ἢ θὰ χαντακωνούμαστο μιὰ καὶ καλή, καθὼς οἱ δύστυχοι οἱ Ἀρμένηδες. Ὁ τόπος μας ὅμως, θὲς γεωγραφικὰ πᾶρ' ὅπου, θὲς ἐμπορικὰ, θὲς πολιτικὰ, πού τὸ κάτω κάτω εἶναι ὅλα τὸ ἴδιο, βρισκότανε πάντα μπρὸς στὰ μάτια τοῦ πρώτου Καταχτητῆ, τοῦ πρώτου πολιτικοῦ τυχοδιώχτη. Ἐρχότανε, μᾶς κόρωνε τὴ φαντασία, μᾶς

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸν ἀριθ. 281.

γαργάλιζε τὴ φιλοτιμία, μᾶς ἔβαζε στὰ αἵματα γιὰ δικούς του σκοπούς, κι ἅμα ἔβρισκε δυσκολίες, μᾶς ἄφινε κ' ἐφευγε. Ἄνείχαμε τουλάχιστο διπλωματικὸ ψυχόρητο καθὼς ἔδειξαν ἄλλοτες οἱ Ἴταλοί, καὶ τῶρα οἱ Βουργάροι, ἴσως γλυτώναμε ἀπὸ τῆς μεγάλης Αἰκατερίνας τὸν καιρὸ, ἴσως καὶ προτῆτερα. Καθὼς εἶδαμε ὅμως ἀπὸ τὰ πανωτὰ κινήματα τῶσων αἰώνων, αὐτὸ τὸ χάρισμα δὲν τὸ δέξαμε. Ὅση κι ἂν εἴχαμε κοινὴ ξυψητοσύνη καὶ γνώση, ἅμα βλέπαμε ξένο, ἀντὶς νὰ τὸν κάμνουμε σύμμαχο, τὸν προσκυνούσαμε σὰ Σωτήρα. Τρέχαμε μαζὶ του στὰ τυφλὰ δίχως ἀρχηγό, δίχως προλελητημένο πρόγραμμα, δίχως προχαραγμένη πολιτική. Παραλίγο κάτι τέτοιο νὰ γίνῃ πάλαι καὶ τώρα, στίς παραμονές τοῦ μεγάλου τοῦ Σηκωμοῦ, μὲ τὸ Ναπολέοντα, πού ὡς καὶ τὸ Ρήγα τὸ Φεραῖο τὸν πλάνεψε, ὁ Θεὸς ὅμως μᾶς ἀγαποῦσε κι ἀπότυχαν οἱ σκοποὶ του. Εἶδεμῆ δὲ θάχαμε σήμερον μῆτε τὸν ἀδριάντα τοῦ Ρήγα μῆτε τοῦ Γρηγορίου στὴν Πρωτεύουσά μας, παρὰ τοῦ ἴδιου τοῦ Μποναπάρτη, μὲ ἴσως δυὸ τρεῖς σημαντικοὺς ἱεραπόστολους.

Εἶναι νὰ γελάς καὶ νὰ κλαῖς μαζὶ διαβάζοντας τὰ πρώτα του κινήματα στὴν Κέρκυρα, ἀφοῦ ξεσκούπισε μὲ μιὰ φτυαριὰ τῆς Βενετίας τὰ πομενιά-

ρια ἀπὸ τὴ γῆς, καὶ κράτησε τὰ Ἐφράνησα γιὰ λογαριασμὸ τοῦ (1791). Οἱ Κορφιᾶτες οἱ δύστυχοι, τί νὰ φανταστοῦνε τότες ἄλλο παρὰ ἐφαρμογὴ τῶν εὐγενικῶν ἀρχῶν πού δίδασκε ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση! Δεχτήκανε τοὺς Γάλλους μ' ἀνοιχτὲς ἀγκάλες. Ἀκολουθώντας οἱ Γάλλοι τὶς ρητὲς διαταγὲς τοῦ Μποναπάρτη, φιλεύανε τοὺς ντόπιους μὲ συγκινητικὸς λόγους γιὰ τὰ παλαιὰ τὰ Ἑλληνικὰ μεγαλεῖα. Ὁ Δεσπότης πάλαι τῆς Κέρκυρας πρόσφερε τοῦ Γάλλου Στρατηγοῦ δῶρο τὴν Ὀδύσεια, καὶ μὲ κατανυχτικὴ ταπεινωσύνη τοῦ ἔλεγε προσφωνώντας τον, πὼς ἂ βρίζουσε τὸ λαὸ του ἀμαθῆ, νὰ μὴν τὸν περιφρονήσουνε, γιατί μπορεῖ πάλαι νὰ ξαναγίνῃ σοφὸς καὶ μεγάλος. Στὴ Ζάκυνθο καὶ στὴν Κεφαλονιά, παρόμοια καὶ φερσίματα καὶ λόγια. Τέλος μήνυμα σοβαρὸ κι ἀπὸ τὸν Ἡγεμόνα τῆς Μάνης, νὰ κατέβουσε κ' ἐκεῖ οἱ Γάλλοι τὸ γλυγορώτερο.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ἔλαβε κι ὁ Ἡγεμόνας τῆς Μάνης κάποια ἐλπὶδα ἀπὸ τὸν Μποναπάρτη. Δυὸ λόγοι δικοὶ μας, οἱ Στεφανόπολοι, ἀποκαταστημένοι ἀπὸ χρόνια στὴν Κόρσικα, εἴχανε σταλθῆ στὴ Μάνη ἀπὸ τὸ Ναπολέοντα γιὰ λόγους ὄχι ἐπιστημονικοὺς, καθὼς λέχτηκε τότες. Καὶ τὰ μη-

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΕΡΧΟΜΟΥ

Τὸν πῦρ μεγάλο τὸν καιρὸ κατάβαθα δια νοιώσω,
Σὰν ἡ ψυχὴ μου ἀποζητῆ παντοῦ καὶ πάντα Ἐσένα,
Γλυκειά, θὰ πάρω τὰ βουνὰ νὰ ρθῶ νὰ σάνταμώσω.
Μακριὰ πὸ Σε δὲ θὰ μπορῶ νὰ ζήσω πὰ στὰ ξένα!

Γλυκειά, θὰ πάρω τὰ βουνὰ κ' ἀνήμπορος, θάρσιμα
Τὸ μέγα τὸ ταξίδι μου πρὸς τὴν παλιὰ τὴ χώρα
Ὅλος τίς ἄλιπες τίς ψηλές ἐγὼ θὰ δρασκελήσω
Καὶ πάντα θὰ δνειρέβουμαι τὴν ἀφραστὴ τὴν ὕρα.

Ἀνήμπορος μὰ δύναμη θὰ δώση μου ἡ λαχτάρα,
Καὶ δὲ θὰ σταματήση μὲ τὸρμητικὸ τὸ ρέμα,
Μηδὲ στὰ βάρη τῆς νυχτὸς ἡ μουσικὴ τρομάρια,
Μηδὲ ὁ γκρεμὸς πὸν ἀχόρταστος πάντα γυρῶβει τὸ αἷμα

Καὶ θάγναντέβω πορφυρὸ τὸ κάθε τοῦ ἤλιου γέμα,
Ἀετοπούλα καὶ γέρακες θὰ φτερουγῶν σιμά μου,
Κι ὅσα στή γῆς ἐρημικά, μοναχικά εἶναι κ' ἔρμα
Θὰ τὰ ξυπνήση κάποτε τὸ γοργοπέριμά μου.

Καὶ πάντα ἐμπρός, καὶ πάντα ἐμπρός. Τί κ' ἄν μὲ
[δέρν' ἡ μπόρα ;
Τί κ' ἄν οὐριάζει ὁ ἀνεμος, σέρνεται ἀργὰ κ' ἡ λάβα;
Ὡ νῦτα, νῦτα ἀκούραστα καὶ εὐλογημένα νῦτα!
Περπάτα, νὰ τὸ κρῶ νερό, ξεδίψασε καὶ τράβα...

Θὰ φτάσω. Πλάση ἑλληνική, σ' ὄλο τὸ κάλλος σου, δὴ
Θὰ σ' ἀγναντέβω ἀπάντεχα, θὰ θιμηθῶ, νὰ οἱ τόποι
Πὸν κάθε πράσινη ἀνοιξη, στοῦ Μάη τὸ δροσοβόλι
Πετοῦσμε — τρελλὰ παιδιὰ — τὸ πλουμερὸ τὸ τόπι...

Καὶ μέσ' στὰ βάρη τῆς καρδιάς τὰνδόν θὰ λαλήση,
Καὶ θὰ ρουφήξω ἀχόρταγα τὸ θυμασίσι ἀγέρι.
Γλυκειά, κάποιος σὲν πόρτα σου θὰ ῥθῆ νὰ σοῦ
[χτυπήση]

Κ' ἔλθεικά ἀγριολόνουδα βουνησία θὰ σοῦ φέρη!
Γενέθι 1907.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Η ΛΑΓΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

εἶναι ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ γιὰ τὸ λαὸ καὶ δέχεται καταθέσεις ἀπὸ μετὰ δραχμῆ καὶ ἀπάνω.
Σοῦ πλερώνει τόκο 4 1/2 % καὶ σοῦ δίνει πίσω τὰ χορήματά σου ὅποτε θελήσεις εἴτε ὅλα εἴτε μέρος ἀπ' αὐτά.

νήματα πού φέρνανε ἀπὸ τὸ Ναπολέοντα δὲν ἀπο βλέπανε μονάχα τοὺς Μανιζέτες, παρὰ καὶ Στερεοελλαδίτες, Μακεδόνες, Κρητικούς, Ἀρβανίτες. Μαγεύρου μ' ἄλλους λόγους κίνημα ἔ Μπωναπάρτης σὰν τῆς Αἰκατερίνης καὶ τῶν προκατόχων τῆς.

Ἄλλοτες ὡς τόσο περιορίζονταν ἡ φιλοδοξία του στὰ Ἐφτάνησα, κ' ἔγραφε μάλιστα τότες στὴν Κυβέρνησή του πῶς; ἀπερσότερο μὰς σφεύρει νὰ γάσουμε τὴν Ἰταλία καὶ τὴν Ἀουστρία, παρὰ τοὺς Κορρούς, τὴ Ζάκυνθο καὶ τὴν Κεφαλονιά. Ἐκεῖ μὲνοντας θὰ μπορέσουμε, ἄμα κιντυνίση τὸ Τούρκικο Κράτος, ἢ νὰ τὸ γλυτώσουμε, ἢ νὰ πάρουμε μερτικό.»

Ἀπὸ τέτοιο τέκνο τῆς Γαλλικῆς τῆς Μεγάλης Ἰδέας; προσμένανε προκοπὴ οἱ δικοὶ μας, καὶ μάλιστὰ ὁ Ρήγας ὁ Φεραῖος.

§ 5

Ρήγας Φεραῖος.

Ὁ Ρήγας ὁ Φεραῖος; ἔμεινε καὶ 44 μὲν ἐθνικὸ εἶδωλο ἐξαιτίας τῆ μεγάλης κ' εὐγενικῆς καρδιάς του, τὴν ὀμηρικὴν του φιλοπατρία, καὶ τὸ δραματικὸ του τέλος. Συνεπάρθηκε ὅμως ὁ καλὸς τῆς τόσο εὐκολα

ΙΝΤΙΑΝΙΚΙΑ ΝΥΧΤΙΑ

ΤΟ ΜΑΜΙΕ

«Le jour où les cieux seront confondus, où les étoiles s'obscurciront, je t'arrêterai sur ton chemin, ô Idole ! et, te prenant par le pan de ta robe, je te demanderai pourquoi tu m'as ôté la vie.»

RUBAIYAT

Μπρὸς ἀπὸ τὴν βεράντα ἔτρεχε ὁ γεροποταμός. Ἐτρεχε ἦσυχά κοιμισμένα. Καὶ τὸ φεγγάρι ἔφεγγε πάνω του, καράβια εἰδῶν εἰδῶνε, φαντάσματα καραβιῶν καιροῦ εἰδῶ κ' αἰῶνες πίσω, μὲ μιά μὲ δυὸ πατωσιές, μὲ μιά μὲ δυὸ; σειρές κουπιῶν. Καλὸν βια πλεούμενα, χορτοστεγασμένα, μὲ τὸ μοναδικὸ χρωματιστὸ πκνί τους γλυστρούσανε ἀπὸ κόσμους ἄγνωστους σ' ἄγνωστους κόσμους. Βαρκούλες χαμηλές καὶ σουβλερές, ξεχειλισμένες ἀπὸ διπλὴν σειρά γδυμῶν Ἰντιάνων — ὁ κάθε Ἰντιάνος μ' ἓνα καλάμι στὸ χέρι γιὰ κουπί — τρέχανε σαρανταποδαρούσες. Στὸν ἀχνοφώτιστο γῦρο τ' οὐρανοῦ ξεδίπλωναν οἱ φοινικὲς τὰ γιγαντένια ριπίδια τους.

Κ' ἡ τροπικὴ ἡ φύση, καθισμένη στὸ στήθος μου βαριά, μ' ἔλεγε: «Τί θεὸς εἶς εἰδῶ μὲ τὴν ἀλλόκοτη τὴ φορεσιά σου καὶ τὸ ἀκόμα πῖο ἀλλόκοτό σου εἶναι; ποῦθε ἦρθες; τί γυρεύεις; ἀνήσυχη εἶναι ἡ ψυχὴ σου καὶ ξένη, καὶ ἄγριες τὴν ξεσκίζουν ὀρεζες».

«Τὴν ἀπειρη, τῆς ἔλεγα, τὴ βαθειά, τὴ μοιραία σὰν τὸ θάνατο γαλήνη σου δὲ θέλω. Θέλω τὴ ζωὴ γιομάτη ἀπὸ κίνηση, ἀπὸ χαρὲς καὶ ἀγάπη, γιομάτη ἀκόμα καὶ ἀπὸ λύπες. Κι ἄν ὁ πόνος σκουλήκι μὲς τὴ σάρκα μας μ' αἶμα θρέφεται, καὶ ἄν ὁ πόνος θριεύει καὶ δαγκῶνει, γεννᾷ ὁ πόνος τὴ χαρὰ, περνοῦνε οἱ σίφουνες οἱ μαῦροι, ξανάρχονται τριανταφυλλίες σὲ αὐγοῦλες, ξαναγεννιοῦνται μέρες γελαστίς, καινούρια ξεφαντώματα, καὶ ἀγάπες νέες».

«Τρέχουνε τὰ νερά σου ποταμὲ σὲ λήθαργο βυθισμένα καὶ ἀνάβουνε σὲν καρδιά μου πόθους γι' ἀφρισμένα κύματα, κύματα πελώρικα, κ' οἱ πλατιεὲς ἀμμουδιές σου μὲ κάμουνε νὰ λαχταρῶ γιὰ ξεσκισμένους βράχους».

Περάξενο τέτοια ὦρα! Ζωντανεύει λὲς ἡ ἀκρο-

απὸ τὰ μάγια τοῦ Κορσικοῦ τοῦ Καταχτητῆ, πού κατανατᾷ ἀφίβολο ἄν εἶχε καὶ πολιτικὴ κρίση ἀνάλογη μὲ τᾶλλα προσόντα του. Ἄς ἀφίσουμε ὡς τόσο τὴν ἱστορία νὰ μιλήση.

Ἀπὸ τὰ Σκολεῖα τῆς Ζαγοράς πέρασε στὰ 1780 ὁ Ρήγας στὸ Βουκουρέστι, κ' ἐκεῖ ἐξὸν ἀπὸ τὰ μαθήματα πού ἄκουσε σὲ μεγαλύτερες Σκολεῖς, «ποτίστηκε καὶ τὰ μεθυστικά νερά τῶν ἀρχῶν τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας». Μεθυστικά τωόντις, ἐπειδὴ αὐτὰ εἶναι πού μὰς τὸν ἔχαταν ἄλογα καὶ παράκαιρα. Εἶδε στὰ ὄνειρά του ἀνάλογη Δημοκρατία Ἑλληνικὴ, φαντάστηκε πῶς ἦρθε ἡ ὦρα τῆς, καὶ βεβλήθηκε σὲν πραχτικὴ ἐφαρμογὴ τοῦ ἰδανικοῦ του. Μπήκε σὲ συνεννόηση μὲ πολλοὺς δικούς μας ὄχι πολὺ στοχαστικώτερους, καὶ μέσα στὸν τόπο κ' ἐξῶ καὶ συνέχονα σκόρπιζε ἀπὸ τὴν ἀκούραστη πένα του, — ἀφίνουμε ὅσα δὲν ἀποβλέπανε τὸ σκοπὸ του, — κάμποσα ὅμως ἔργα πού εἶχαν ἓνα καὶ μονάχο σκοπὸ, τὴ δημοκρατικὴ ἀναμόρφωση τῆς πατρίδας του. Μαζὶ μ' ἐκεῖνα φανήκανε τότες κ' οἱ Ὕμνοι του, πού ἓνας τους ἔφερε κατόπι κλονισμό πρωτοφανέρωτο στὸ ἔθνος, καὶ μὲς ἠλέχτρισε ὕστερ' ἀπὸ αἰῶνες ἔθνικὸ κοιμῆμα. Μελετώντας αὐτὸ του τὸ ἔργο κατανοῦμε νὰ λησμονήσουμε τᾶλλα του φιλο-

ποταμιά. Ἀνάμεσα στὶς φοινικὲς διάκρινα κάτασπρες σκίες.

Σηκώθηκα καὶ ξεσκούφωτος βγήκα ἔξω. Πλήθαιναν οἱ σκίες καὶ πῆγαιναν. Ὅλοι μὲ μούτρα γυρισμένα στὸν οὐρανὸ βλέπανε τὸ φεγγάρι πού δλόγιμο ταξίδευε στὸν οὐρανὸ. Τσιμουδιά δὲν ἀκουγότανε. Γύρισα κ' ἐγὼ πρὸς τὰ πάνω τὰ μάτια καὶ εἶδα μαῦρη σκιά νὰ σέρνεται σὲν ἄκρη τοῦ φεγγαριοῦ. Μὲ μιάς ἀκουστήκανε γύρω μου χαμηλές φωνές. «Στιγμὴ γιὰ ἐλεημοσύνη». Ἐκλειψὴ σκέφτηκα. Ἐλεημοσύνη δοσμένη τέτοια στιγμῆ, εἶναι ἐλεημοσύνη στους ἴδιους τοὺς Θεούς. Γιὰ μερικά λεπτὰ σχωρνοῦνται χιλιάδες ἀμαρτίες.

«Ἐλεημοσύνη» μουρμούριζαν οἱ ζητιάνοι μ' ὑπερηφάνεια, κ' ἡ μαῦρη σκιά σερνόταν ὀλοένα σκεπάζοντας τὸ φεγγάρι.

Βάζοντας τὸ χέρι μου σὲν τσίπη μοίρασα ὅλα τὰ λεπτὰ πού βρέθηκαν πάνω μου.

Ἐβίρηνη σὲν τὴν ψυχὴ τοῦ Σαχίμπ, κάποιος μουρμούρισε. Εἴτανε ἡ φωνὴ βαθειά, ἐρχόταν, ἔλεγε ἀπὸ τὰ μακρὰ, ἀπάντηση τῆς τροπικῆς τῆς φύσης. Γυρῶ νὰ δῶ. Δυὸ βήματα πῖο κεῖ, ξερὸς σὰ μούμια, μὲ μάτια μισόκλειστα στεκόταν ἓνας (*) γιόγκης. Ἐκαμα ἓνα βῆμα, μὰ γένηκε ἄφαντος, ἀγέρας λὲς κ' εἴτανε. Στ' αὐτὰ μὲς ἀκόμα ἀντηχοῦσε «Βίρηνη σὲν τὴν ψυχὴ τοῦ Σαχίμπ».

Λίγο λίγο μαῦρισε ὀλοτέλα τὸ φεγγάρι. Στ' ἀσύννεφο στερέωμα λάμπανε διαμάντια. Κάτω, στὸ πλάγι τοῦ ποταμοῦ φέζανε ἀνθρακίκες καὶ καντήλες ἀμέτρητες ἀνάφτηκαν εἰδῶ καὶ κεῖ. Ὁ ποταμὸς δέχτηκε γυναῖκες καὶ ἄντρες πού τρέζανε στὸ ρέμα του νὰ παραδώσουν τίς ἀμαρτίες τους.

Χιλιάδες μαῦρα μάτια σὲν ἀκροποταμιά, μάτια μυριάδες στὸν οὐρανὸ βλέπανε τὴν ἐκδίκηση τοῦ φοβεροῦ δαίμονα Ραχοῦ πού ἀκόμα μιά φορὰ κατὰ πινε τὸν Τσαντρα (**).

Ἐδῶ καὶ ἀναρήθητους αἰῶνες, προτοῦ νὰ γεννηθεῖ ὁ ἄνθρωπος καὶ πρὶν τὸ πρῶτο χορτάρει νὰ βλαστήσει στὸ φλοῖδ τῆς γῆς, ἔρχισε τοῦ Ραχοῦ ἡ κομμένη κεφαλὴ νὰ στριφογυρῆ: στὰ οὐράνια κκ-

*) Yogi. Ὁρθῆκος Ἰντιάνος πού, παραποιώντας τ' ἀγαθὰ τοῦ κόσμου καὶ ἀδιάφορος σὲ καθεὶ, βυθίζεται σ' ἕκσταση θρησκευτικῆ προσπαθώντας ν' ἀναγνωρίσει σὲ ἐγὼ του τὸ Ἐγὼ τὸ Ἀπόλυτο, κ' ἔτσι βίγοντας τὴ φανταστικὰ του ὕλική φορεσιά νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὸ Ὄψιστο καὶ Μοναδικὸ Ὄντο. Ἐχουε φῆμη θυματουργῶν καὶ μάγων.

***) Chandra = Τὸ φεγγάρι θεοποιημένο.

λογικὰ δοκιμάσματα, καὶ νὰ λέμε πῶς ἴσως γι' αὐτὸ καὶ μόνον γεννήθηκε ὁ Ρήγας στὸν κόσμον.

«Δὲν δύναται σήμερον νὰ θεωρηθῆ ὡς ἔργον τέχνης καὶ φιλοκαλίας ἐξαιρέτου», παρατηρεῖ ὁ ἱστορικὸς μας ξαναγράφοντας τοὺς πρώτους δυὸ στίχους τοῦ περιφημοῦ Θεοῦρου, «Ὡς τότε παληκάρια κτλ.», πού τοὺς ἀναφέρει γιὰ νὰ μὰς δεῖξη, ἀπὸ τὴ μὴ πῶς ὁ Ρήγας ἀντιλήθησε τὰ αἰσθήματα τῆς πατρίδας του ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ, — σωστὸ αὐτὸ βέβαια, — καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη πόσο χαμηλὰ βρισκότανε τότες τὸ ἔθνος ὅσα ἀπὸ τέχνη καὶ ἀπὸ φιλοκαλία! — Στραβὸ αὐτὸ καὶ ἀνάποδο, ἐπειδὴ ἄν ἡ μεγαλύτερη τέχνη εἶναι ἐκεῖνη πού καθρεφτίζει πιστὰ τὰ πῖο εὐγενικά καὶ τὰ πῖο ἀντρίκια αἰσθήματα, ὅχι μονάχα τῶ συγχρόνω, μὰ καὶ τῶν ἀπογόνων τοῦ τεχνίτη, οἱ δυὸ ἐκείνες ἀράδες εἶναι ἀπὸ τὰ μνημεῖα τῆς ἐθνικῆς μας τέχνης. Οἱ δικοὶ μας ὅμως ὡς τὰ χτές, τί λέω; Ὡς τὰ σήμερα θαρροῦνε καὶ ὀνομάζουνε τέχνη καὶ μόρφωση τένουσια καὶ τὰ ψεύτικα ψυχρολογήματα τοῦ Δασκαλισμοῦ, πού ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ ἐφτάφυχὴ μας ἡ φυλὴ νὰ τὰ βαστάξῃ χωρὶς ἀκόμα νὰ παγῶσῃ ὀλοτέλα.

Πέρασε κατόπι ὁ Ρήγας, σὲ Βιέννα πού ὑπάρχανε μῖσα γιὰ νὰ τυπώνουνται: τὰ ἔργα του, ἐπα-

ταδιώκοντας τὸ Σουρα (*), καὶ τὸν Ἰσάντρα. Ἡ καταδίωξις εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ τὸν καιρὸν ποὺ τὸ Ἄμοριτα, τὸ νερὸ τὸ ἀθάνατο, βγήκε ἀπὸ τὸν Ὀκεανό. Στὸ ἄπειρο σὲ θρόνους διαμαντένιους καθόταν ἡ Τριάδα, γαλήνη γύρω βασιλευε καὶ σιγαλιά. Κάτω κεῖ πολεμοῦσαν οἱ Θεοὶ μὲ τοὺς Ἀσούρας τοὺς τρομεροὺς τοὺς γίγαντες. Χρόνια πολλά, αἰῶνες, βαστοῦσε ἡ γιγαντομαχία, μὰ σ' ἓνα γνέψιμο τοῦ Ὑψίστου σταμάτησε τ' ἀλληλοσφάξιμο. Θεοὶ καὶ Ἀσούρας ξεριζώνοντας τὸ βουνὸ Μαντάρα ἀρχίσανε μ' αὐτὸ ν' ἀνακατάνουν τὸν Ὀκεανό. Ἡ ὥρα ἐφτασε ποὺ θὰ ἐβγαίνε τὸ Ἄμοριτα. Τὸ στράτευμα ποὺ θὰ ἐπινε τὸ ἀθάνατο νερὸ θὰ κέρδιζε τὴν ἀνίκησιν καὶ τὴν αἰωνιότητα· τὸ ἄλλο στὰ Τάρταρα θὰ βυθίζετο ἀφανισμένο.

Ὁ Σουρα καὶ ὁ Τσάντρα, ἀγρυπνοὶ φρουροὶ ῥίχνανε ἄγρονο τὸ φῶς τοὺς πάνω στὸν Ὀκεανό. Καὶ τ' ἀνακάτωμα ξακολουθοῦσε καὶ κύματα θεώρατα πηδοῦσαν γύρω στὸ βουνό, ὥσπου στὸ τέλος ἀρχισέ ἀπὸ τὰ βάθη ν' ἀνεβαίνει ὁ Νταβαντάρι (**), ἀσπροντυμένος, κρατῶντας ἕψηλά σὲ κούπα κρυσταλλίνια τὸ Ἄμοριτα. Πήδησαν οἱ δαιμόνιοι, ὤρμησαν οἱ Θεοί, μὰ ὁ ἀρχιδαίμονας Ραχού ἀρπαξε πρῶτος τὸ πολυτίμητο πιετό. Τότε τριγύρω του ἀρχίνησε ἡ τρομερώτερη στιγμή τῆς γιγαντομαχίας. Ἄστραφτε καὶ βροντοῦσε. Μαυρίλα πλάκωσε μὲ μιὰς, δταν ὁ Σουρα καὶ ὁ Τσάντρα τρέξανε νὰ φέρουνε τὰ φοβερὰ μαντάτα μπρὸς στὸ θρόνον τῆς Τριάδας. «Σωτήρα, εἶπανε στὸ Βισνοῦ, σῶσε τοὺς νικημένους τοὺς Θεούς».

Θεοὶ καὶ δαίμονες πέφτανε σκοτωμένοι στὸ σκοτάδι. Μοναχὰ τὸ Ἄμοριτα ἐφεγγε ἀπαλύνιο ψηλά στὴ σκοτεινὰ στὸ φοβερὸ χέρι τοῦ Ραχού.

Τότε τὸ θάμα γένηκε τὸ ξακουστό. Ἐπαψε τὸ ἀστραπόβροντο, πέρασε οἱ ἀνέμοι καὶ λάμπανε τὰ φρισμένα κύματα. Θεοὶ καὶ Ἀσούρας σταματήσανε θαμπωμένοι μπρὸς στὸ παρθένο σῶμα ποὺ γέννησαν οἱ ἄφροί!

Τὰ ρουμπινώρωγα τὰ στήθια πρόβαλαν πρῶτα πρῶτα φουσκωμένα ἀπὸ ὄρεξες· ἔπειτα γάλα ἐφεξε ἡ μέση καὶ κύμα, μαξιλάρι σμαραγδένιο, ἀνασκήκωσε τ' ὀλοξανθο κεφάλι· τὰ μάτια λάμπανε ἀστρα διδύμα καὶ νερούλο χρυσαφί τὰ μαλλιά τριγύρισαν τὴ γδύμνια τὴν ἀφρόπλαστη. Κυματιστὰ τὰ χεῖλια τὰ-

*) Suras = Ὁ φοῖβος.

***) Davantari = ὁ γιάτρος τῶν Θεῶν.

ζανε φιλιά, καὶ γλύκα παραδείσια ἢ γαλατένια ἀγκυλιά.

Συνῆρθαν οἱ Θεοὶ κ' οἱ Γίγαντες. Τὰ θαμπωμένα μάτια τοὺς λόξευαν μιὰ στὸ Ἄμοριτα ποὺ ἀχτιδοβολοῦσε πάνω ἀπὸ τὰ νερά, καὶ μιὰ στὴ θεϊκὰ τὴ γδύμνια ποὺ φωτᾶχνε πάνω στὰ πράσινα τὰ κύματα. Οἱ δαίμονες τότες ξεχνῶντας τὴν ἀθανασία ριχτήκανε μεθυσμένοι, λαίμαργοι, πίσω ἀπὸ τοῦ Ὀκεανοῦ τὴν κόρη ποὺ τώρα τὴνέ κουβαλοῦσανε ζουλιάρικα τὰ κύματα μακρὰ. Τυφλοὶ οἱ θεοὶ στὴν ὁμορφιὰ τρέξανε μ' ἀγριάδα πάνω στὸν ἀρχιδαίμονα Ραχού ποὺ ξέχασε κι αὐτὸς νὰ πιεῖ τὸ Ἄμοριτα ποὺ ἀκόμα τὸ ἔσφιγγαν τὰ σιδερένια δάχτυλά του. Τώρα μ' ἓνα τοῦ χέρι παραμερίζοντας τὴν θεῶν τὸ σωρὸ, ἄρχισε μὲ τὸ ἄλλο νὰ φέρνει στὰ χεῖλια του τὴν κρυσταλλίνια κούπα. Μὰ ὁ Σουρα καὶ ὁ Τσάντρα ῥίχνανε καὶ πάλι ἄπλετο τὸ φῶς τοὺς πάνω στὸ Ραχού καὶ βλέποντας τὸν κίντυνο ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ Ὀκεανοῦ (*) μὲ μιὰ σπαθιά χώρισε τὸ κεφάλι τοῦ ἀρχιδαίμονα. Τὸ σῶμα τὸ ἀκέφαλο τὸ ρούφηξε ὁ Ὀκεανός, ἀπὸ τὰ χεῖλια ὅμως τοῦ Ραχού προφτάσαν νὰ περάσουνε δύο σταλακτατίες Ἄμοριτα καὶ ἐγένε τὸ κεφάλι ἀθάνατο. Ἀθάνατοι καὶ παντοδύναμοι γένηκαν κ' οἱ Θεοὶ ρουφῶντας τὸ Ἄμοριτα. Οἱ δαίμονες ἀγάπησαν καὶ πύθαναν, μὰ βρίσκουνε γλυκὸ τὸ θάνατο στῆς ὁμορφιάς τὴν ἀγκυλιά.

Ἡ κεφαλή τοῦ ἀρχιγίγαντα ἀπὸ τότες στριφογυρίζει μὲς τὸ ἄπειρο ἐκδίκηση ζητώντας καὶ κυνηγᾷ αἰώνια τοὺς δύο φεγγεροὺς Θεοὺς ποὺ τὸν προδώσανε. Πότε προφτάνει τὸ Σουρα, πότε τὸν Τσάντρα, ἀνοίγει τὸ γιγαντένιο στόμα καὶ τοὺς καταπίνει, μὰ ξαναβγαίνουν ἔγγιχτοι ἀπὸ τὴν τρύπα τοῦ κομμένου τοῦ λαίμου.

— Δόξα στὸ Βισνοῦ. Δόξα στὸ Μουκούντα (**), φώναζαν τώρα οἱ Ἰνδιάνοι.

Ἀπὸ τὸ λαίμω τοῦ γίγαντα εἶχε ἀρχίσει νὰ προβάλλει τὸ φεγγάρι. Ἐνα, ἓνα, ὄδυνανε τὰ λυχάρια κ' οἱ φωτιές, καὶ ὀλοῦθες πάνω στὴν ἀμμουδιά οἱ κάτασπρες σκιές, πλυμένες ἀπὸ περασμένες ἀμαρτίες, δεχότανε μὲ κατάνυξη τὸ ἀργυρὸ τὸ φῶς.

Σὲ λίγη ὥρα ἀδειασε ἡ ἀκροποταμιὰ καὶ βρέθηκα κατάμονος. Ἡ ἀμμουδιά φάνηκε κεντημένη ἀπὸ τίς σκιές τῶ φαινικίων. Ἐρμὸ ξαπλώθηκε μπρὸς μου στὴς φοινικῆς ἀνάμεσα τὸ μονοπάτι, θυμίζοντάς μου τῆς ζωῆς μου τὴν ἐρημιά. Ἡ νέκρα γύρω μὸ

*) Βράχμας Βισνοῦ καὶ Σίβας, ἡ Ἰνδιάνικα Τριάδα.
**) Mukunda = Ἀυτρωτής.

βάραινε τὸ στήθος. Τώρα χωρὶς ἀγάπη, χωρὶς ταῖρι, ἐνοιῶθα ἀτέλειωτο μέσα μου κενὸ καὶ μπρὸς μου εἶδα λάκκο ὅπου κοιτόντανε τὰ νιάτα σπαρταρώντας, νιάτα ἄγρονα. Καὶ πάγωσε τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ.

Ἀπάνω κεῖ σὰ μάρμαρο ἀκούνητη εἶναι ἡ ἀθανασία θρονιασμένη καὶ μέσα στὸ μονότονο τὸ μεγαλεῖο τοὺς πλήττουνε οἱ θεοὶ καὶ ἴσως ἴσως μὲ χαρὰ τώρα θὰ ἔλλαζαν τὸ μεγαλόπρεπο τὸ θρόνον τοὺς γιὰ τίς ζεστές στιγμὲς ποὺ οἱ δαιμόνιοι, περιφρονώντας τὴν ἀθανασία, ζήσανε στῆς ὁμορφιάς πάνω τὰ στήθια. Θέλω νὰ ζήσω, ν' ἀπολάψω, φώναζα· πεντάμορφη εἶναι ἡ ζωὴ, πανώρια εἶναι τὰ νιάτα. Ἦότε τὸ μέσα μου κενὸ, κ' ἡ δλύγυρα μου νέκρα θὰ ζεσταθοῦνε μὲ χαμόγυλα; Θέλω νὰ ζήσω, ν' ἀπολάψω, φώναζα, κ' οἱ κουκουβάγιες στριγγίζοντας πετάζανε μακρὰ τρομαγμένες ἀπὸ τῆς ζωῆς τὴν κραυγή.

Ἐἶχα φτάσει στὸ κήπου μου τὸ κιδόκι, καὶ ἀκουμπώντας στὰ χορταριασμένα του κάγκελα ἄφισα τὰ μάτια μου νὰ χιδέψουν τοῦ ποταμοῦ τὸ ρεῖμα. Ἐφνοῦ εἶδα νὰ πλέουνε πάνω κεῖ γοργόνες σμαραγδομάτες, κοκκιοουαλλοῦσες, εἶλα φωνάζανε φωνές ζεστές, χαδευτικῆς, βελουδένιες.....

— Εἰρήνη στὴν ψυχὴ τοῦ Σαχίμπ!

Σβύστηκε μὲ μιὰς ἡ ὄπτασις.

— Ποιὸς διχόβολος τολμᾷ τὸ ὄνειρό μου νὰ χαλάσει;

Σιμὰ μου ὀλοῦθες στεκότανε ὁ γιόγκης τῆς ἀκροποταμίας.

— Καταραμένος σὺ κ' ἡ εἰρήνη σου. Γιατὶ τὸ ὄνειρό μου νὰ χαλάσεις;

— Γιατὶ τὸ σῶμα τὸ ἀθάνατο ν' ἀφήνει ὁ Σαχίμπ μπροστά του τέτοιο φράχτη νὰ σηκώνει;

— Μὰ εἶναι ὁ φρέχτης σκεπασμένος ἀπὸ λούλουδα καὶ μὲ μεθὰ ἡ μυρωδιὰ τοὺς.

— Μακάριος, Σαχίμπ, ἐκεῖνος ποὺ ἀδιάφορος σὲ λύπες καὶ χαρὶς, σὲ ἔχτρα καὶ σὲ ἀγάπη, σὲ ζεστασιὰ καὶ κρύο, ρίχνει τὸ φράχτη κι ἀντικρύζει τὸ ἀληθινὸ τὸ εἶναι. Καθὼς στοῦ ἀδιάφορου τοῦ Ὀκεανοῦ τὴν ἀπλωσιὰ μπαίνουνε τὰ τρεχοῦμενα νερά τῆς γῆς ἀπαρατήρητα, ἔτσι καὶ μέσα στὸ ἀδιάφορο Ἐγὼ σου ἄς μπαίνουνε ἀπαρατήρητες οἱ ἐντύπωση ποὺ οἱ αἰσθησες γεννοῦνε. Ρίξε τοὺς πόθους μακρὰ, πέταξε μακρὰ τίς ὄρεξες, κι ἀποθες πάρε τὸ μονοπάτι ποὺ φέρνει στὴ μοναδικὴ Ἀλήθεια, τὸ ἀληθινὸ Ἐγὼ.

— Κράτησε τὴν ἀλήθειαν σου, χάρισμά σου. Εἰ-

ναστατικά, νομοθετικά, πολιτικά, χάρτες, ἐγκόπια, προκήρυξεις. Ἄπ' ἐκεῖ, μὲ τὴ βοήθεια μερικῶν του συντρόφων, τὰ σκόρπιζε στὴν Ἑλλάδα. Κράταγε πάντα κι ἀλληλογραφία μὲ κάποιον σημαντικούς Γάλλους, ποὺ τοὺς λάτρευε ὁ δούστηκος, κι ὄχι ἴσως ἀδικα. Κι ὅμως τὸν εἶδαμε τοῦ Μποναπάρτη τὸ φιλελληνισμό.

Τὸν παρακινούσανε ὡς τόσο οἱ δικοὶ μας νὰ κατέβη πιά καὶ νὰρχίση. Ἐκεῖ ἀπάνω, πρόλαβε ἡ Ἀουστριακὴ ἡ ἀστυνομία κ' ἐπίασε ὄχι μονάχα κασόνια γεμάτα βιβλία του, μὰ καὶ τὸν ἴδιο τὸ Ρήγα μὲ τοὺς φίλους του, Περραιβοὺς, κι ἄλλους. Ὁ Περραιβὸς ξεγλύτωσε, ὄντας ὑπήκοος Γάλλος. Οἱ ἄλλοι ὅμως θυσιαστήκανε μαζί μὲ τὸν πρωτομάρτυρα.

Στὴν ἀστυνομικὴ ἀνάκριση ποὺ ἐγένε στὸ Τριέστι ξετυλίγεται ὄλο του τὸ πρόγραμμα. «Νὰ περάσῃ στὸ Μοριὰ, νὰ συνεννοηθῇ μὲ τοὺς Μανιάτες καὶ νὰ λευτερώσῃ ὅλη τὴν Χερσονήσσο μὲ τὴ βοήθειάν τους, κατόπι νὰ ἐβῆ στὴν Καθαυτὴ Ἑλλάδα, Ἡπειρο κ' Ἀλβανία, κι ἀφ' οἷ ἀναποδογυρίσῃ τὰ ἔλεονά καθεστῶτα, νὰ συστήσῃ δημοκρατία κατὰ τὸν τύπον τῆς Γαλλικῆς!»

Αὐτὰ μαθεύτηκαν ἀργότερα. Ἀργότερα μαθεύτηκε καὶ πῶς ὁ Μποναπάρτης ἀνάφερε στὴν ἐξορία

του κάποιον τέτοιο, μὲ τὴ διαφορὰ πῶς ἡ ἰδέα του ἔπαινε νὰ μείνῃ ὁ Μοριὰς Γαλλικός, ποὺ τοῦ χρειάζετανε μαζί μὲ τὰ Ἐφτάνησα γιὰ τὴν Αἰγυπτιακὴ τὴν κατάχτηση, καὶ νὰ συστηθῇ Ἑλληνικὸ Κράτος, (μὲ Γαλλικὴ βέβαια προστασία) στὰ βορειότερα μέρη μας, εἶδος προπύργιο ἐναντίον τῶ Ρώσων.

Ἡ Ἀουστρία ὄλα τὰ τέτοια τὰ πολεμοῦσε βέβαια ἀλύπητα, κι ἀποτέλεσμα τὸ δρᾶμα τοῦ Ρήγα.

Ἡ Τουρκία τὸνέ ζητοῦσε ἀνυπόμονα τὸ μελλοῦμένο μάρτυρα. Συμφωνεῖ λοιπὸν ἡ Ἀουστρία νὰ τῆς τὸν παραδώσῃ, ὅμως μὲ δικούς της ὄρους. Μᾶλλον λόγους τῆς τὸν ποῦλησε. Τὰ κατόπι λεχτήκανε κάπως θεατρικὰ ἀπὸ τὸν Περραιβό. Ἡ σωστὴ ἡ ἀλήθεια εἶναι, — καὶ τὴ χρωστάμε στὸν ἀκούραστο καὶ σοφὸ ἐρευνητὴ μας τὸν κ. Λάμπρο, — πῶς πρὶν ἀναγκαστῇ ἡ Πόρτα ἀπὸ ἄλλους διπλωματικούς λόγους νὰ ξαπολύσῃ τὸ Ρήγα καὶ τοὺς συντρόφους του ἔστειλε κρυφὴ δικταγὴ νὰ τοὺς στραγγαλίσουνε στὴ φυλακὴ, κ' ἔπειτα νὰ διαδώσουνε πῶς ἔφυγαν, κι αὐτὸ ἐγένε. Ἀργὰ ὅμως γιὰ τὴν Τουρκία, ἐπειδὴ ὁ Θουροῖς τοὺς τραγουδιότανε πιά τότες ἀπὸ κάθε ρωμαϊκὸ στόμα.

Πολιτικά μπερδέματα.

Ἄν καὶ τὰ πολιτικά τῆς Εὐρώπης τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἀνήκουνε, μέρος στὴ Γενικὴ Ἱστορία, μέρος στὴν Τούρκικη, ζεῖζει ὅμως νὰ τοὺς ριζοῦμ' ἐδῶ μισή ματιὰ, γιὰ νὰ ἐνοήσουμε καλλίτερα τὰ κατόπι.

Μήτε τῆς Ρουσίας μήτε τῆς Τουρκίας δὲν τῆς ἀρεζε ἡ ἀνκατασιὰ ἐκείνη τῆς Γαλλίας μὲ τ' ἀνατολικὰ. Κατεβᾶνε λοιπὸν ἔξαφνα Ρουσοτουρκικὸς στόλος, καὶ βγάζει τοὺς Γάλλους ἀπὸ τὰ Ἐφτάνησα (1799). Ἐμεῖνε τώρα ν' ἀποφασιστῇ ποιὸς θὰ τὰ πάρῃ τὰ Ἐφτάνησα. Συμφωνήσανε λοιπὸν οἱ καινούριοι σύμμαχοι νὰ τὰ κάμουν ἀτόνομα μὲ ρουσοτουρκικὴ προστασία, καὶ μ' ἓνα ἀπῆμαντο φόρο στὴν Πόρτα. Τὸ πῶς περιέργο εἶναι ποῦ ὁ Μποναπάρτης, ποῦ μόλις τίς προάλλες θεωροῦσε τὰ νησιὰ ἐκεῖνα πολύτιμα γιὰ τὴ Γαλλία, τώρα χειροκροτοῦσε τὴ ρουσοτουρκικὴ αὐτὴ δημοκρατία!

Ὡς τόσο σιγὰ σιγὰ ἡ Ρουσία ἀρχίζε κ' εἰδεύχε τῆς Τουρκίας πῶς ἐνοοῦσε μόνη τῆς νὰ κυβερνᾷ τὴν καινούρια τὴ «δημοκρατία», μὲ τὴ μεγα-

μαι δλόκληρος σῶμα ἐγώ και δέχομαι στά γόνατα μ' εὐγνωμοσύνη τίς ἐντύψεις πού σὺ κακόμοιρε περιφρονᾷς, τίς ἐντύψεις πού οἱ αἰσθησίς μου, μέλισσες ἀνοιξιάντικες, κρουθαλοῦν ἀπό τῶ λουλουδιῶνε τήν καρδιά.

— Φαντασιᾶ (*) τὸ καθετί τριγύρω σου, Σαχιμπ, ἀπάτη τὸ καθετί. Ἀλήθεια μιὰ μονάχα τὸ ὕψιστο Ἐγώ, πού μέρος του και τὸ δικό του τὸ Ἐγώ. Θεός ὁ Παραθράχμας, Θεός και σὺ ὁ ἴδιος. Μὰ τὸ δικό σου τὸ ἐγώ τῆς ἀγροικισιάς τὸ σκεπάζει ἡ καταχνιά και γύρω σου φαντάσματα γεννιούνται. Μιὰ Ὁμορφιά μονάχα τὸ Ἐγώ, μιὰ Ἡδονή, μιὰ Ἀγάπη τὸ ἀληθινὸ τὸ εἶναι. Και τῆ στιγμή πού ἀνοιχτοῦν τὰ μάτια τὰ πραγματικά και ξεσκιστεῖ ἡ σκέπη ἡ ἀδιάφανη και ἀντιμέτωπος σταθεῖς μὲ τὸ πραγματικὸ Ἐγώ σου, θὰ πάψει ἡ περιπλάνηση και λεύτερος Θεός θὰ θρονιαστεῖς ἐστὸ ἄπειρο (**).

— Πές μου στὸ ἔργο ἄπειρό σου, πές μου ὑπάρχουν τοῦ τόξου τοῦ οὐράνιου τὰ χρώματα κ' οἱ χρωματίες; Και ἂν τὸ τόξο εἶναι φαντασιᾶ ἀληθινή εἶναι ἡ χαρὰ πού τὰ μενεξεδιὰ ἀντιπεγγίσματα γεννῶνε στὴν καρδιά μου. Πές μου στὸ ἄπειρό σου τὴν ἀτέλειωτη τὴν ἐρημιὰ φιτρώνουνε λουλουδιὰ, λάμπουνε μάτια ἀπὸ ἀγάπη φωτισμένα, σμίγουνε χεῖλια, ἀνοίγουν ἀγκαλιές, δημιουργεῖ κανεὶς στὸ ἄπειρό σου; Τῆς ἡδονῆς τὸ μέθυσμα ὑπάρχει καί; και ζεῖ κανεὶς ἐκεῖ, και πάσχει, και πονεῖ, και χαίρεται, και κλαίει, και ἀγαπᾷ και ὀχτρεύεται; Ὑπάρχουν ἀλλαγές συχνές στὸ ἄπειρό σου, και παύει

*) Φαντασιᾶ=Maya. Ὁ ἰδαιλιστικός πανθεισμός τῶν Uranishads και τῆς Vedanta (ἀγίες γραφές). «E kam a-nadvityam» λέγουνε οἱ Uranishads μ' ἄλλους λόγους «πραγματικὰ μονάχα ἕνα χωρὶς δεύτερο». Τίποτα ἄλλο δὲν ὑπάρχει ἀπὸ τὸ Ἀπόλυτο Πνεῦμα, τὸ Ἀπόλυτο Ἐγώ, τὸν Παραθράχμα. Κάθε τί ἄλλο γύρω μας, τὸ ἴδιο μας τὸ σῶμα, ἡ ὕλη, μ' ἕνα λόγο, εἶναι ἑπᾶτη, ἀποτελεσμα τοῦ maya. Τὸ ἀπόλυτο ἔντο μέσον τοῦ maya, πῶναι δικιὰ τοῦ δύναμη, μεταβάλλεται εἰς ὄρισμένο ἔντο, γεννᾷ τὰ φαινόμενα. Κ' ἔτσι τὸ ἀπόλυτο ἐγώ νομίζει α) τὸν ἑαυτό του σὰν ἰδιαίτερο ἐγώ, β) και ἀνυπαρχα φαινόμενα πῶς εἶναι ἀληθινὰ. Ἡ ἀπάτη βαστά, ὡσὸτου τ' ὄρισμένο ἐγώ καταλαβαίνοντας τὴν ταυτοτήτά του μὲ τὸ ἀπόλυτο ἐγώ, περνᾷ ἀπὸ τὸν κύκλο τῶν ψευτικῶνε οὐανομένων ἐστὸ βασιλεῖο τοῦ ἀπόλυτου ἔντου.

**) But to them in whom this ignorance of Self is by knowledge dispelled, Knowledge sun-like reveals the Supreme Verity». Bhagavad—Gītā

μιὰ μόνη στιγμήλα ὁ αὐτοθαμακισμός, τὸ αὐτομεγαλειό; Τὰ χεῖλια τὰ δικά μου ψέλνουνε τὸν Ὑμνο τῆς Ζωῆς; μὲ τραβοῦνε σὲ πεταλοῦδες και σὲ πολύχρωμες φουσκαλίδες τοῦ ἀφροῦ.

— Σαχιμπ, οἱ ἡδονές πού τώρα σὺ λατρεύεις ἀρχὴ ἔχουνε και τέλος, μὰ τὸ ἀθάνατο Ἐγώ σου σὰ γνωρίσεις θὰ γεννηθοῦνε ἄλλες αἰώνιες ἡδονές και ἀθάνατες.

— Ἀλλοίμονο, γρήγορα τελειώνει τὸ μεθύσι τῆς ζωῆς. Σὲ λίγο τὰ κατάμαυρα μαλλιά θ' ἀσπρίσουν και τὸ ζεστό τὸ αἷμα θὰ παγώσει, και κεῖ κρυμμένος κάπου περιμένει ὁ μεγάλος ὁ Ὀχτρός, ὁ Θάνατος, μὰ ἔως τότε ζήτω ἡ ζωὴ, τὸ σῶμα ζήτω, ζήτω ἡ ἀγάπη, ζήτω ἡ ψευτιά, ἀφροῦ ψευτιά τὴν ὀνομάζεις σὺ. Κι ἂν πέρα ἀπὸ τὸν τάφο ἄλλες, μὰς γεννηθοῦν ἡδονές ἀθάνατες, και αἰσθησες ἀθάνατες ντυθοῦμε, τότε, μονάχα τότε, θὰ φωνάζω ζήτω στὴν ἀθανασία.

— Μὰ δὲ θὰ τὴ γοῖσει τὴν ἀθανασία ὁ Σαχιμπ προτοῦ τ' ἀθάνατό του νὰ γνωρίσει εἶναι. Δὲ σήμανε ἀκόμα ἡ καμπάνα, ἡ καταχνιά και τὸ σκοτάδι; θὰ ξακολουθήσουν, και ὁ Σαχιμπ σὲ ἀναριθμητες θὰ ξαναγεννηθεῖ ζωές. Μὰ θὰ ἔρθει ἡ μέρα πού ἡ περιπλάνηση θὰ σταματήσει, κ' ἡ ρόδα ἀπὸ τίς ζωές τίς ψευτικές θὰ πάψει νὰ γυρνᾷ. Θὰ φέξει τότε ἡ ἀλήθεια και τὰ φαντάσματα θὰ διαλυθοῦνε. Τότε ἡ ψυχὴ μονάχη θὰ βρεθεῖ, και στὴ μοναξιά, πού τὸ δικό της φῶς θὰ λούζει, θὰ μένει περιμένοντας Θεός ἐκεῖνη μὲ τὸ Θεὸ τὸν ὕψιστο νὰ ἐνωθεῖ. Ὡς τότε τὰ φαντάσματα θὰ παίρνεις γιὰ πραγματικότητα.

— Γεννάς, κακόμοιρε, ἐσὺ φαντάσματα τριγύρω μου, μὰ δὲς χαράζει στὴν ἀνατολή! Ἀκοῦς πού τραγουδοῦνε τὰ πουλιὰ; Οἱ κουκουβάγες κρύφτηκαν κρύφου και σὺ. Σὲ λίγο θὰ φανεῖ ὁ ἥλιος, θὰ ζεσταθεῖ ἡ φύση, θὰ φύγει τῆς νυχτιᾶς ἡ νύκτα και θὰ ξαναρχίσει ἡ Ζωή. Γιὰ δὲς πῶς βᾶφεται ὁ οὐρανός, γιὰ δὲς τίς δροσοστάλλαχτες τίς πρασινάδες, γιὰ δὲς τριγύρω τὴ γιορτὴ τῶ λουλουδιῶνε. Ψεύτικη λέγεις ἡ Ζωή, δός μου ζωὴ σὺ λέγω γώ; ψευτικές λές οἱ αἰσθησες, δός μου και ἄλλες αἰσθησες; Ἡ περιπλάνηση ἄς ἐξακολουθήσει, κ' ἡ ρόδα ἄς μὴ σταματήσει. Δός μου ζωὴ και ψεύτικη ἀκόμα, δός μου ἀναριθμητες ζωές. Ἄν τέτοια ἡ ζωὴ, τότε ἀκόμα μιὰ φορὰ ἄς ξαναζήσω. Φύγε ὁ ἥλιος ἀνεβαίνει.

Καλοῦτα, Γεννάρης 1908 ΚΡΙΣΝΑΣ

“Ο ΝΟΥΜΑΣ,”

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ
ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 8.— Γιὰ τίς Ἐπαρχίες Δρ. 7
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ Δρ. 10.

Γιὰ τίς ἐπαρχίες δεχόμεστε και τρίμηνες (2 Δρ. τὴν τριμήνη) συνδρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συνδρομητής ἂ δὲ στέλλει μπροστὰ τὴ συνδρομὴ του.

10 λεπτά τὸ φύλλο λεπτά 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κίβσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια) Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμός Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμός ὑπόγειου Σιδηδρομοῦ (Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλῆ).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ἡ ἐγκληματικότητα. — Ἡ πάψη τοῦ κ. Χατζιδάκη. — Ἀστυνομία πού ἐπαναστατεῖ — Οἱ μαχαλάδες μας κ' ἡ ἀρχαιομανία.

ΤΟΝ τελευταῖο μῆνα πλημμύρα ἀπὸ ἐγκλήματα και αὐτοχτονίες σημειωθήκαμε ἀτὰ ἱστορικὰ δελτία. Ἡ Ἀθήνα και ὁ Πειραιᾶς κολυμπήσανε στὸ αἷμα. Και τί ἐγκλήματα; Στραγγαλισμοὶ μικρῶν παιδιῶνε, ἐχτροσες, φόνοι γιὰ κλέψιμο, μαχαρώματα γιὰ ἐρωτοδουλείες και τὰ τέτοια, πού δείχνουνε θεοφάνερα πῶς ἡ κοινωνία μας σάπισε ὡς τὸ κόκαλο.

Κεῖνοι ὅμως πού ψυχολογοῦνε τὰ γεγονότα και ζητιάζουνε τὰ πράματα, δὲν ξαφνιαζονται καθόλου γι' αὐτὴ τὴν κατάσταση. Ἀμα βλέπουνε τὸ λαὸ ἀφημένο ἔργο στὸ δρόμο τοῦ χαμοῦ, δίχως σχολεῖο πού νὰ τὸν μορφώσει, και δίχως Ἐκκλησίᾳ πού νὰ τὸν διδάξει τὸ στοιχειώδικο και πρῶτο καθήκον του, τὸ σεβασμὸ στὴ ζωὴ τοῦ ἄλλουνοῦ, ὅλα τὰ περιμένουν και τὰ δέχονται σὰ φυσικά.

Οἱ λαοὶ τὸ εἶπαμε και ἄλλοτες, δὲ φρονιμαίζονται μὲ τίς πατριωτικὲς παραδόσεις τῆς 25 τοῦ Μάρτη, μὲ τὰ ἀποκρονατικὰ ἄρθρα τῶν «Πατριῶν», και μὲ τὰ τραγούδια τοῦ Μανουσῆκα. Κάτι βαθύτερο, και οὐσιαστικώτερο, και ἄφηλότερο χρειάζεται. Κι αὐτὸ εἶναι τὸ πλάσιμο ἀνθρώπων, πού νὰ νιώσουν τὸν ἴδιο ἑαυτό τους, νὰ ἡμερέψουν τὰ ἄγρια πάθη πού τοὺς ξαναβῆ μέσα τους ἡ πολυτροπὴ ζωὴ, νὰ τὴν κανονίσουν αὐτὴ τὴ ζωὴ σύμφωνα μὲ τίς βιωτικὲς συνθήκες ἀληθινοῦ πολιτισμοῦ.

Μὰ πῶς νὰ τὰ κάμει αὐτὰ; Ὁ Θεοτόκης μὲ τὴ μεταρρύθμιση, οἱ Δεσποτάδες μὲ τὸ κερμεῖ τους, ἢ οἱ δασκάλοι μὲ τὴν προγονομανία τους;

λη ἐπιρροὴ πού εἶχε στὸν τόπο. Ἀπὸ τὴν Τουρκιὰ τὴ στενοχωροῦσε. Ἀκόμα ἄνωγ περσότερο στενοχωρήθηκε ἡ Πόρτα μὲ νέα πάλε πολιτικὰ μεπεδέματα, ὅτα δηλαδὴ συγκροτήθηκε ἡ τετραπλὴ συμμαχία Ἀγγλίας, Ἀουστρίας, Ρουσίας και Σουηδίας, ἐναντίον τοῦ Ναπολέοντα (1805). Μ' ἄλλους λόγους ἡ παντοτεινὴ τῆς σύμμαχη, ἡ Ἀγγλία, πήγαινε τώρα μὲ τοὺς ἀντίπαλους τῆς, και δὲν ἤξερε ἡ Τουρκιὰ μὲ ποῖο μέρος νὰ πάη μὲ τὴν τετραπλὴ συμμαχία, δηλαδὴ μὲ τὴ Ρουσία πού στάθηκε παντοτεινός τῆς ἐχτρός, ἢ μὲ τὴ Γαλλία, πού γύρευε νὰ τὴν κομματιάσει ἐχτὸς ἀκόμα. Ἀρχίσανε λοιπὸν τότες νὰ δουλεύουνε στὴν Πόλη δὺο κόμματα: ἕνα, τὸ Γαλλικό, (Σουτζος και Καλλιμάχης), δεύτερο, τὸ Ρουσικό, (οἱ Ἡγεμόνες Κωσταντίνος Ὑψηλάντης τῆς Βλαχίας, καὶ Ἀλέξαντρος Μουρούζης τῆς Μολδαβίας), ὅσπου ὁ Πρέσβης τῆς Γαλλίας κατάρφε νὰ πέση ὁ Ὑψηλάντης και ὁ Μουρούζης, και νὰ διοριστοῦνε Ἡγεμόνες ὁ Σουτζος και ὁ Καλλιμάχης. Ἐνεργεῖ τότες ὁ Ἀγγλος ὁ Πρέσβης, και ξαναρχοῦνται στὴ θέση τους ὁ Ὑψηλάντης και ὁ Μουρούζης. Ἀξάρνα ὅμως ἐρεθίζεται ἡ Τουρκιὰ ἀπὸ κάτι ἐνέργειες τῆς Ρουσίας στὴ Σερβία, ξεθαρρεῖται ἀπὸ νέα κατορθώματα τοῦ Μποναπάρτη, και θανατώνει τὸν Ἀλέξαντρο Ὑψη-

λάντη, τὸν πατέρα τοῦ ἡγεμόνα τοῦ Κωσταντίνου. Ἐφυγε αὐτὸς στὴ Ρουσία. Τότε εἶναι πού κατέβηκε ὁ Ἀγγλικὸς ὁ στόλος (1807), πέρασε πρῶτη φορὰ τὰ Δαρδανέλλια, και παρουσιάστηκε στὴν Πόλη γιὰ νὰ προλάβη ρουσοτουρκικὸ πόλεμο, και νὰ νικήσει τὴν Τουρκία ὡς εἰρηνέψη μὲ τὴ Ρουσία. Μὲ τὴν ἐπιμονὴ ὅμως ἐνέργεια τοῦ Γάλλου τοῦ πρέσβη, γύρισε ἄπραχτος ὁ Ἀγγλικὸς ὁ στόλος. Στὸ μεταξύ τὴν ἐτρωγε τὴν Τουρκιὰ μεγάλη ἐσωτερικὴ ταραχὴ. Οἱ Οὐλαμάδες κ' οἱ Γενιτσαροὶ σηκώθηκαν, ἔριξαν τὸ χριστιανόφιλο Τρίτο Σελίμη, και ἀνέβασαν τὸν Τίταρτο Μουσταφᾶ. Μὰ μ' αὐτὴ τὴν ἀναστάτωση ἔρχεται ἄλλη πάλε Εὐρωπαϊκὴ μεπερδεψιά, ἡ εἰρήνη δηλαδὴ μεταξύ Ρουσίας και Γαλλίας. Κι ὄχι μονάχα εἰρήνη, παρὰ και συμμαχία, πού βᾶση τῆς εἶχε τὸ μίθρασμα τῆς Τουρκίας, και λάθανε μάλιστα εἶδος ἀραβῶνα, ἡ Γαλλία τὰ Ἐρτάνησα, κ' ἡ Ρουσία τίς Ἡγεμονείες. Βῆσταξε αὐτὴ ἡ κατάσταση ὡσὸτου ξανασυμμάχησε ἡ Ἀγγλία μὲ τὴν Τουρκία, στὰ 1809. Μ' αὐτὸ λοιπὸν τὸν τρόπο εἶχανε ξαναγυρίσει πάλε τὰ δούτυχα τὰ Ἐρτάνησα ἀπὸ τὴ ρουσικὴ ἐκείνη αὐτονομία στὴν πρῶτη τους προστάστρα τὴ Γαλλία.

Ὁ Ἀλῆ Πασᾶς.

Ὅρα μας νὰ γνωριστοῦμε και μὲ τὸν περιζήκουστο τὸν Ἀλῆ Πασᾶ, πού σήκωσε τοὺς καιροὺς ἐκεῖνους στὴν Ἀνκτολή περσότερες φουρτοῦνες ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους, ἐχτροὺς ἢ φίλους. Δὲν πολυταιριάζει βέβαια μὲ τὸ σκοπὸ μας νὰ χατομερῆσομε ζουγραφίζοντας και χρωματίζοντας τὸν παράξενον αὐτὸν ἀντίλαλο και ἀντίπαλο τῆς Τουρκικῆς βαρβαρωσύνης, πού ἀπὸ τὰ 1788 ἔσχε μὲ τὰ 1820 ἔσπειρε ἀπὸ τὰ Γιάννινα φρίκη και τρόμο σὲ χριστιανούς και σ' Ὀθωμανούς. Εἶτανε μεγαλομανῆς Ἀρβανίτης, ἀποξενωμένος ἀπὸ τὸ ἔθνος του, και κυριεμένος ἀπὸ τὴ φιλοδοξία νὰ γίνη μεγάλος Κυρίαρχος, δίχως ὅμως μεγαλήτερα ψυχικὰ προτόνια ἀπὸ κοινὴ κουτοπονηρία και κοινότερη σκληροκαρδωσύνη. Καλὰ μὰ τὴν ἀλήθεια κάνει ὁ δικός μας και τὸνε χαραχτηρίζει στενοκέφαλο και ποταπό, μόνον κρῖμα πού δὲ στοχαστηκε νὰ δώση ἀνάλογους τίτλους και σὲ μερικὸς δικούς μας, γιὰ χάρη τῆς δικαιοσύνης; παρὰ ξαναρχίζει τοὺς ὑποθετικούς του ἐκείνους συλλογισμούς, τοὺς ὄχι πολὺ σοφοὺς, τὰ κίωνια ἐκείνα τὰ ἄν, και

νά προσέχουσε στο χρέμα. Ο Τριτσιμπιδας πήγαινε ταχτικά στην αρβωνιαστική του, φορτωμένος με δώρα. Είτανε πολύ πλούσιος, περήφανος κι ακατάδεχτος στους ντόπιους. Οι Λαλιώτες κ' οι Δουκιώτες τον ζηλεύανε και θέλανε να τον εκδικηθούνε.

Κλητήρας της Δημαρχίας είτανε ο Ντούρος, φτωχόπαιδο, αλλά λεβέντης και τραγουδιστής. Το δημοτικό κατάστημα είτανε απέναντι απ' το σπίτι της Μαριόρης. Η όμορφη Λαλιώτισσα είχε ανάψει και στην καρδιά του Ντούρου σεβδά, και σά δέν είχε ύπηρεσία, έπαιρνε το λιογκάρι και παίζοντας άφηνε να βγαίνει της καρδιάς του ο πόνος. Η Μαριόρη όμως είχε μόνο στον αρβωνιαστικό το νού της και δέν έβλεπε την ώρα που θα γινότανε ο γάμος.

Η βλοσυρή αυτή μέρα πλησίαζε νύκθη. Σέμια βδομάδα θα γινότανε τὰ στέφανα. Τὰ νυφικά και τὰ κανίσκια έτοιμα. Ο γαμπρός, οι συμπεθέροι και ο νουνός ξεκινούνε χαράμματα το Σάββατο, για να ναι στού Λάλα το βράδυ, και γίνει την άλλη μέρα, την Κυριακή ο γάμος.

Άλλ' ο Ντούρος, που τον έβουθησαν οι ζηλόφθονοι πατριώτες του, είχε απ' τή Πέφθη κλείσει τή Μαριόρη και την έπήγε στα βουνά. Ο Τριτσιμπιδας δέν τόμαθε. Πέφτουνε όλοι τότε οι Λαλιώτες με λόγια γλυκά και με φοβέρες για να καταφέρουνε τή Μαριόρη να πάρει το Ντούρο. Η κοπέλλα ντροπιασμένη, που έμεινε στα βουνά δέν είχε πια πρόσωπο να ιδεί τον αρβωνιαστικό της, έδωκε το λόγο της και το Σάββατο, την ώρα που ξεπέζευε του Τριτσιμπιδας το συμπεθερικό, παντρεύοντανε το Ντούρο. Ολιμμένος ο Τριτσιμπιδας γύρισε στη Μπαρμπάσαινα και την ίδια μέρα στεφανώθηκε με μια πατριώτισσά του.

Δέν έφτασε η εκδίκηση αυτή για τον Τριτσιμπιδας, άλλ' οι Λαλιώτες κάμανε και τραγουδι για να παραστήσουνε πως η Μαριόρη θελοντας προτίμησε το Ντούρο, ενώ η αλήθεια είναι πως την εκλεψε χωρίς να τον θέλει, και το ντροπιασμα ποΰπαθε στα βουνά, την έκαμε να τον πάρει :

Στο Λαλιέκο μαχαλά, χορεύει η Μαριόρη μπροστά, με τους Τούρκους, με Λαλιούς και με τους Κα-
[ραμεριούς

— Ποίνα θα πάρης Μαριόρη; — Θέλω το Ντού-
[ρο πουν' παιδί,
πουν' παιδί και παληγάρι και βαρεϊ και το λιογκάρι.
— Έβγα ψηλά στο διάσελο, και κτύπα τή Μπαρ-
[μπάσαινα,

για να ιδής τον Τριτσιμπιδας, πώχει άμπέλια και σταφίδα
πώχει τὰ σπίνια τὰ ψηλά, με τὰ μπολκόνια τὰ πλεχτά,
— Δέ θέλω γώ το Νικολό, το γύφτο το Βερουτιανό,
θέλω το Ντούρο πουν' παιδί, πουν' παιδί και παληγάρι
και βαρεϊ και το λιογκάρι.

* Η Μαριόρη παντρεύεται κι όλος ο κόσμος χαίρεται.
* Ο Τριτσιμπιδας κάνει γάμο, σής Μπαρμπάσαι-
[νας το κάμπο
και καλεϊ για συμπεθέρους, όλους τους καπεταναούς.

Η Μαριόρη απ' τή λύπη κι απ' τή φτώχεια μαράζωσε και δυστυχισμένη πέθανε σε λίγα απ' το γάμο της χρόνια. Ο Τριτσιμπιδας έζησε εύτυχισμένος, αλλά τὰ παιδιά του ξεπέσανε. Η θυμησή τους όμως μένει ζωηρή και το τραγουδι τους είναι γνωστό όχι μόνο στην Ηλεία αλλά και σε άλλα μέρη. Παίζεται και με τὰ βιολιά.

Η Άναστασά.

Ντόπιο στην Ηλεία είναι και της Άναστασας

το τραγουδι, που η μόδα του δέν πέρασ' ακόμα. Θέλουνε να πούνε πως κ' η Άναστασά είτανε απ' το όμορφο σόι της Μαριόρης, δε φαίνεται όμως να είναι αλήθεια. Είναι ντόπιο όμως κ' η Άναστασά, και θάτανε πολύ όμορφη, όπως όμορφο είναι και το τραγουδι της :

Το βλέπεις κείνο το βουνό,
είναι ψηλά από τάλλα.

Έκει 'ναι πύργος γυάλινος
με κροσταλλένια τζάμια.

Μέσα κοιμάται μια ξανθή
μιας χήρας δυχατέρα.

Και πως θα την ξυπνήσουμε
και πως θα της το πούμε.

— Ξύπνα καυμένη Άναστασά
κι άναψε τή φωτιά

και σβύσε το λιογκάρι,
γιατί μας πήρ' η χαρουγή,

πήρε το μεσημέρι.

— Το πως να σηκωνώ λεβέντη μου
ν' από την άγκαλιά σου,

μπερδεύτηκαν τὰ μαλλάκια μου
στα πέντε δάχτυλά σου.

Φλεβάρης του 1908.

Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΝΟΥ

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ

— Τι έμορφα που έπαρτε ο ήλιος επάνω στα
ξανθά του μαλλά!

— Τι ήσυχια που έπαιζε το καυμένο, όλομόνα-
χο, σκυμμένο σε μια γωνίτσα της αθλής.

* Έθοβε τὰ μικρά του χεράκια μέσα στο χώμα,
τὰ άφηνε, λίγο έπειτα τὰ σήκωνε με προσοχή, ξε-
χώριζε τὰ δαχτυλάκια του, και τάβλεπε να σιγοστα-
λάξει.

— Τι προσοχή που έδνε στο άθωο του παιχνιδι!
— Πόση ώρα το κοιτούσε η μάνα του! πόση
ώρα το καμάρωνε! ασάλευτη, μη το ταράξει.

Τόσα πράματα πέρασαν από το νού της! Ά-
ράδιασε όλα της τὰ βάσανα, όλες τις χύρες της.

Τὰ νύατα της, το γάμο της, το παιδί που είχε
χάσει ...

Τότε ξεχείλισε η λαχάρα που είχε για τούτο, έ-
τρεξε κοντά του, το σήκωσε στα χέρια της με δύνα-
μη, και το φίλησε... και το ξαναφίλησε...

ΑΣΤΗΡ

Η ΜΙΚΡΗ ΠΑΤΡΙΔΑ *

Σ' όποια μικρή πατρίδα και αν γεννήθηκε η και αν ζή ο Έλληνας, όπου και αν βρίσκεται, σε πολιτεία ή σε χωριό, πρέπει να ενδιαφέρεται και να φροντίζει για την κοινότητά του, πρέπει να θέλει να φανεϊ χρήσιμος και σ' αυτήν, όπως θέλει να είναι χρήσιμος στον έαυτό του. Και όταν φανεϊ χρήσιμος στην κοινότητά του, πάλι στον έαυτό του θα είναι χρήσιμος. Πρέπει να νοιώθει πάντα πως, θέλοντας και μή, είναι δεμένος με τους τριγυρινούς του, τους πατριώτες του, και να τους βοηθεϊ. Μόνο εκείνος που βοηθεϊ τους άλλους μπορεί με το δικίο του να γυρεύει και απ' αυτούς βοήθεια. Πάλι καλό δικό του θα κάμει βοηθώντας τους. Η αλληλοβοήθεια είναι δύναμη και του καθενός ανθρώπου και της κοινότητας όλης. Εκείνος που δε βοηθεϊ, δέν είναι

*) Η αρχή του στο περασμένο φύλλο.

άξιος να τον βοηθούν και οι άλλοι, και δέν την πειράζει την κοινότητα αν τύχει και χαθεϊ.

Ο άνθρωπος του κάθε τόπου, εκείνος και καλλίτερα μπορεί να φροντίζει για τον τόπο του, γιατί εκείνος και πιο κοντά είναι και κάθε μέρα τον βλέπει, δηλαδή τον ξέρει καλλίτερα από κάθε άλλο και τον πονεί περισσότερο.

Σαν τί βοήθεια όμως πρέπει να δίνει στους τριγυρινούς του, και σαν τί φροντίδα να δείχνει για τον τόπο του;

Πρέπει.

Α') Να βοηθεϊ τον άλλο να βρει δουλειά. Ο άλλος αυτός φυσικά πρέπει να είναι άξιος να δουλέψει. Αν είναι άκαμάτης, άνικανος, ποιός του φταεί αν χαθεϊ; Ο καθένας ως κυττάζει να μεγαλώσει την εργασία του για να μπορέσει και σ' άλλους συντοπίτες του να δώσει δουλειά. Όσο μεγαλώνουν οι δουλειές του καθενός τόσο χωρούν και παίρνουν και άλλους. Διψά η δουλειά γι' ανθρώπους.

Β') Να φροντίζει για τή νεώτερη γενεα. Τα σκολεία να καλλιτερέψουν. Όχι να γίνουν με περισσότερες τάξεις ή πιό-τερος δακτύλους, παρά να τὰ επιδίδουν καλλίτερα οι έφοροι, να είναι πάντα καθαρά, άερικά, καλά χτισμένα, και δ,τι μαθαίνουν τὰ παιδιά να τὰ μαθαίνουν αληθινά. Πολλά γράμματα δε θέλει ο πολός ο κόσμος. Τα παιδιά φτάνει να μαθαίνουν καλά λιγοστά πράματα, ό,τι τους χρειάζεται για τις δουλειές του χωριού ή για την τέχνη τους, όχι άλλο. Πρέπει να μαθαίνουν και την εθνική τους ιστορία, για να ξέρουν τί είναι οι έθιοι, ποιοι τους γέννησαν, και ποιοι είναι οι τωρινοί έχτροι του έθνους. Περισσότεροι δάσκαλοι δε χρειάζονται, αλλά καλλίτεροι. Φαντάζεστε τί θα ήταν για το έθνος ένα διδασκαλείο που θα έβγαζε δασκάλους—άνθρώπους. Έπειτα και τούτο να προσέχομε το χωριό που έχει δημοτικό σκολείο ή τετρατάξια άστική σχολή, δέν έχει ανάγκη σχολαρχείο ή έφτατάξια άστική σχολή. Και ακόμη λιγώτερο του χρειάζεται γυμνάσιο. Θα ήταν πια τρέλλα να του φτιάσουν και πανεπιστήμιο.

Μα η νεώτερη γενιά δέν ανατρέφεται μονάχα με το σκολείο. Τών παιδιών ταιριάζουν κυνήγια, παιχνίδια, περίπατοι, και να ρίχνουν στο σημάδι και να πηδούν στις τρεις και να παραβγαίνουν στο τρέξιμο και στο κολύμπι, και να παλεύουν και να ρίχνουν το λιθάρι και να καθβαλικεύουν άλογα. Άμα τὰ παιδιά δέν τὰ κάνουν αυτά μοναχά τους, πρέπει οι γεροντότεροι να τους κεντούν και να τους σπρώχνουν σ' αυτά. Οι γέροι είναι χρηστοι και μάλιστα επικίνδυνοι, αν, έπειδή κουράστηκαν αυτοι και αποκοιμούνται, θέλουν ν' αποκοιμίσουν και τὰ παιδιά τους. Τα παιδιά είναι η μελλούμενη ζωή του έθνους. Πρώτα απ' όλα αυτήν πρέπει να σεβόμαστε.

Γ') Να φροντίζει για κοιντικά έργα—να φυλάγονται τὰ χωράφια και τ' άμπέλια από καλούς δραγάτες, τὰ δάση από δασοφύλακες έμπιστεμένους να σιάζονται οι τοπικοί δρόμοι, η να φτιάνονται καινούργιοι αν χρειάζεται, να χτίζονται πετρογέφυρα, να διορθώνονται τὰ σκολεία, και για όλ' αυτά να συνάζονται χρήματα.

*

Κοντά στη Σπάρτη είναι ένα χωριό που το λέγουν Βαμπακού. Μερικοί χωρικοί φύγανε στην ξενιτιά και ξαναγύρισαν πίσω, άλλος δίχως χρήματα άλλος με λιγοστά. Άλλά ήτανε γνωστοι άνθρωποι, και εκείνοι που έφυγαν και όσοι μέινανε στο χωριό. Σύναξαν λοιπόν κάμποσα χρήματα, και έ-

πειδή ο δήμαρχος ήταν κομματάρχης του βουλευτή και ίσως όχι πολύ τίμιος άνθρωπος, και επειδή ο δήμος όλος μαζί δεν είναι τόσο συμαζεμένος σαν ένα χωριό μοναχό, και επειδή το κράτος είναι πολύ μακριά και δε βλέπει τόσο καλά τις καθημερινές ανάγκες τῶ χωριανῶν όπως τις βλέπουν οι ίδιοι οι χωριανοί—γι' αυτά όλα πάσκισαν και έκαμην κοινότητα στο χωριό τους και τὴν ορίζουν αὐτοί, για να είναι και βέβαιοι πῶς τὸ χρέμα πού συναζαν για τὸ κοινὸ δὲ θὰ πάγει στὰ χαμένα.

Ἀπὸ τὰ 1898 στὴ Βαμπακοῦ ὑπάρχει κοινότητα πού φροντίζει για ὅλα τὰ γενικὰ ζητήματα τοῦ χωριοῦ—διορθώνει τὸ σχολεῖο· μεταφέρει τὸ νεκροταφεῖο ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό, για τὴν υγεία τοῦ τόπου—ἀρχίζει ὑδραυλικὰ ἔργα για νὰ ποτίζονται καλλίτερα τ' ἀμπέλια και τὰ περιβόλια—σιάζνει τοὺς τοπικοὺς δρόμους και τὰ γεφύρια—βάζει καλοὺς δραγάτες, και θὰ καταπιαστεῖ μὲ τὸν καιρὸ και ἄλλα πολλὰ χρήσιμα ἔργα.

Ἄμα τὰ χωριά προκόψουν, οὔτε στὴν Ἀμερικὴ θὰ πηγαίνουν οἱ χωριανοί για νὰ πλουτύνουν, οὔτε στὶς πολιτείες για νὰ σπουδάσουν, οὔτε στὴν Ἀθήνα για νὰ βρῶσκουν θέσεις.

Αὐτὸ πού κάνει ἡ Βαμπακοῦ στὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ ἔχει γνωστικούς χωριάτες πού καταλαβαίνουν τὸ συμφέρο τους, αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ κάνουν ὅλες στὴν Τουρκιὰ οἱ ἑλληνικὲς κοινότητες ἀπὸ τὰ παλιὰ τὰ χρόνια. Ὁ Τούρκος, φρόνιμος, ἔφικε τοὺς Ἕλληνας νὰ κυβερνῶνται μόνοι τους κατὰ πῶς θέλουν αὐτοί. Δὲ σκοτίζεται για τὰ ἑσωτερικά τους ζητήματα. Γυρεύει μονάχα τὰ δασμάτα, βρῶσκει λογῆς ἀφορμές και βάζει τὸν κόσμο σὲ μπελάδες, και για κανενὸς τὸ κλῆδὸ δὲ νοιάζεται. Καὶ στὴ Βουλγαρία, ὡς τὰ τώρα, ὅπου βρῶσκονταν Ἕλληνες ἦταν κ' ἑλληνικὲς κοινότητες, και ὅταν ἀποφασισαν οἱ Βούλγαροι νὰ ξεπατώσουν τὸν Ἑλληνισμό ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴ Ρωμιλία, κατασύντριψαν τίς κοινότητες, ἀρπαξαν δηλαδὴ ἐκκλησιὰς και σχολεῖα, ἔδωξαν δεσποτάδες, παπάδες και δασκάλους, ρήμαξαν κοινοτικά χτήματα, τρώμαξαν τὸν κόσμο—και πᾶν οἱ κοινότητες. Οἱ Ἕλληνες αὐτοί, οἱ κακότυχοι, μὴ βρῶσκοντας πια κοινότητες νὰ ζήσουν, ἔφυγαν τὰ σπίτια τους και τὰ χωράφια τους και ἔφυγαν σὲ τόπους πῶ φιλόξενους.

Στὴν Τουρκιὰ οἱ Ἑλληνικὲς κοινότητες θὰ βρῶσκονταν καλά ἂν δὲν ἦταν οἱ Τούρκοι τόσο ἐλεεινοί. Στὴ Βουλγαρία οἱ Ἕλληνες θὰ ζούσαν καλά ἂν τοὺς ἄφιναν τίς κοινότητές τους. Καὶ στὴν Ἑλλάδα θὰ ζούσαν καλλίτερα οἱ Ἕλληνες ἂν τὸ κράτος καταλάβαινε πῶς τὸ φυσικὸ τοῦ Ρωμιοῦ είναι νὰ ζῆ σὲ κοινότητες ἰδιοκυβέρνητες. Ὁ Κράτος, μὴν τοῦ παίρνεις τοῦ Ρωμιοῦ τὸ ἑνδιαφέρο για τὸ χωριό του, μὴν τοῦ κάνεις οὐ σχολεῖα, μὴν τοῦ διορίζεις σὲ τοὺς δασκάλους, μὴν τοῦ φυλάς σὲ τ' ἀμπέλια, τὰ χωράφια, τὰ δάση, μὴν τοῦ φτειάζνει σὲ τοὺς τοπικοὺς δρόμους, γιατί τὸν λύνεις ἔτσι ἀπὸ τοὺς δεσμούς του μὲ τὸ χωριό του. Σὺ ἔχεις ἄλλες δουλειὰς γενικώτερες. Αὐτές νὰ κυττάζεις! Ἐμὰς μονάχα νὰ μὰς ἰπιθεωρεῖς, νὰ μὰς παίρνεις στρατιώτες, νὰ μὰς ζητᾶς φόρους και νὰ μὰς βοηθεῖς, ἂν μπορεῖς, νὰ βρῶσκουμε κεφάλαια για μεγάλες ἐπιχειρήσεις.

Ὅπου βρεθοῦνε δέκα Ρωμιοὶ φτειάνουν κοινότητα. Συναζουν πρῶτα χρήματα για τὴν ἐκκλησιὰ. Ἄμα τὴ χτίσουν φέρνουν παπᾶ. Ἐπειτα και τίς γυναῖκες τους. Ἔστερα, μὲ τοὺς δισκοὺς τῆς ἐκκλησιᾶς συναζουν χρήματα και φτειάνουν σχολεῖο.

Τέλος φέρνουν δάσκαλο για τὰ παιδιά τους—και νάτης ἡ κοινότητα.

Πρέπει στὴν Ἑλλάδα ν' ἀφήσουν ἐλεύθερα ξαντίς κοινότητες νὰ φυτρώσουν. Μὲ τὴν τοπικὴ αὐτοδιοίκηση—ὅπου ὁ καθένας θὰ κυβερνᾶ τὸ χωριό του, και στὸ κράτος μονάχα θὰ πληρώνει τοὺς φόρους, θὰ δίνει ὅ,τι μπορεί για τὰ μεγάλα ἔθνικὰ ἔργα, και θὰ κάνει τὸ στρατιωτικὸ του—τὸ κράτος θὰ ἔχει καιρὸ νὰ σκεφεῖ και νὰ φροντίσει για τὰ γενικώτερα συμφέροντα τοῦ ἔθνους. Καὶ ἔτσι, επειδὴ περισσότερο θὰ κυβερνοῦν τὰ χωριά τους, λιγώτεροι θὰ καταπιάνονται νὰ κυβερνήσουν τὸ κράτος, και ἴσως καλλίτεροι.

Ὁ Ἑλληνισμὸς είναι μιὰ οἰκογένεια ἀπὸ ἑλληνικὲς κοινότητες. Αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ ἴδουμε ξάστερα ὅλοι.

Και εἶδες σὲ μιὰν οἰκογένεια, ὅταν ὅλοι είναι γεροὶ και δουλεύει ὁ καθένας, πόση εὐτυχία και πόση χαρὰ βασιλεύει, και τί προκοπὴ; Ὁ καθένας ξέρει τὴ θέση του, δὲ λαθεύει, και βοηθεῖ και τοὺς ἄλλους. Καὶ εἶδες σ' ἄλλην οἰκογένεια πού είναι ποῖος ἔρρωστος ποῖος ἀδύνατος και κανεὶς δὲ δουλεύει, εἶδες πόση γρίνια και δυστυχία σωριάζεται; Ὁ καθένας ρίχνει τὰ λάθη στοῦ ἄλλουνοῦ τὴ ράχη, και δὲ βοηθοῦνται ἀναμεταξύ τους, και μακλόνουν ἀτέλειωτα.

Ἔτσι και τὸ ἔθνος. Είναι μιὰν οἰκογένεια ἀπὸ κοινότητες. Ὅταν οἱ κοινότητές του—οἱ πολιτείες και τὰ χωριά του—ἔχουν υγεία, δουλειὰ και προκοπὴ, κῦτταζε πῶς προκόβει και τὸ ἔθνος ὅλο. Ὅταν πάλι οἱ κοινότητές του είναι ἀρρωστιάτικες, και οἱ ἄνθρωποι μισοδουλεύουν, δὲν είναι εὐχαριστήμενοι, γρινιάζουν, πκραπονοῦνται, μαλλιοτραβοῦνται και γίνονται κόμματα, κῦτταζε τὸ ἔθνος ὅλο πῶς παραλεῖ και στενοχωριέται και δὲ σκελεύει πιά.

Τὸ ἔθνος μὰς δλάκερο πάλι μὲ κοινότητες πρέπει νὰ κυβερνηθεῖ, και μόνο μὲ κοινότητες θὰ προκόψει.

Ἡ δουλειὰ θὰ ζωντανέψει ἢ θὰ δυναμώσει τίς κοινότητες. Καὶ ἄμα ζωντανέψουν και δυναμώσουν αὐτές, τότε θὰ θεριέψει τὸ ἔθνος.

ὍΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ἡ ἐπιτροπὴ για τὰ ὀνόματα τῶ «συνδικιῶν» ζέχασε ν' ἀλλάξει και τὸνομα τοῦ Δημάρχου μὰς. Τῆς τὸ θυμίζουμε μ' ὅλο τὸ σέβας.
— Τὸ βάρβαρο ὄνομα «Μερκούρης» πρέπει ν' ἀλλάξει

και αὐτὸ και νὰ γίνει τουλάχιστο «Περικλῆς». Ἔτσι θὰ μὰς φέρνει σὲ νῶ τὸ χρυσὸν αἶώνα, και θὰ ξεγυῖνε τὴ σκὴν πού μὰς στραβώνει τὰ μάτια.

— Ὁ Μιστριώτης το δῆλωσε γιτᾶ, πῶς ἂν ἐγκριθοῦν «χουδαϊκὰ» βιβλία αὐτὸς θὰ μεταναστεύει στὴν Ἀμερικὴ.

— Κ' ἐμεῖς τὸνε συμβουλεύουμε νὰ μὴ λείψει. Ἀνοίγουμε μάλιστα ἀπὸ σήμερα και κατάλογο «συνειροφᾶς» για τὰ ταξιδιὰτικὰ του ἔξωδα. Πρῶτος ὁ «Νουμάς» γράφεται για 50 δραχμές.

— Ἐλπίζουμε πῶς ὅλοι οἱ φίλοι θὰ τρέξουνε νὰ γράφουνε για σημαντικὰ ποσά. Γιατί πρέπει ὁ Μιστριώτης νὰ ξεβγαλεῖ μ' ὅλες τίς τιμές τοῦ πολέμου, και ... μὲ πρώτη θέση στὸ βιπέρι.

— Ὁ σοφὸς κἀνγλιτῆς κ. Ρίγας Νικολαΐδης ἔγραψε ἄρθρο στὶς «Ἀθήνας» τοῦ Πῶπ. κ' εἶπε πῶς οἱ δημοτικιστᾶδες ἔχουνε βίδα.

— Ὁραῖο κομπλιμέντο για τὸ συνιδεφέρο του κ. Φωκά.

— Μ' αὐτὸ δὲν είναι καινούριο. Τὸ εἶπε ἄλλοτε κ. ὁ φρενολόγος Κατσαρᾶς κ. ὁ ἐκφυλολόγος Μιταυστῆς.

— Ἡ ἀπάντησι, στὰ τέτια βρῶσκειται στὸν τρίτο τόμο τοῦ «Νουμά», σὲ σημαντικὸ ἐπιστημονικὸ ἄρθρο τοῦ Φωτιάδη.

— Ἐκεῖ ἀποδειγνεται πῶς τὸ νὰ εἶσαι γιατρός τῆς τρέλλας, δὲ σημαίνει καθόλου πῶς και σὺ δὲ βλάπτεις ἀπὸ τὴν ἴδιαν ἀρρώστια.

— Ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Μπασιάς, είναι ἀληθινὸς και πιστὸς ἀντικαταστάτης τοῦ Λεβιδῆ.

— Στὸν ἐπικῆδειο τοῦ βουλευτῆ Ἀγαθόκλη παρατάξε τοὺς Ἀττικισμοὺς μὲ ἀπλοχεριὰ. Ἡ «ἐριθὼλεξ Φόβια» πήρε κ' ἔδωσε.

— Ἡ «Ἀκρόπολις» τίς ἄλλες μὰς πλεροφόρησε πῶς ὁ Λεβιδῆς τὰ κάνει αὐτᾶ, γιατί ὅστερα ἀπὸ τὸν περσινὸ τύφο, ἔπαθε «διανοητικὴ κατᾶπτωση». Μὰ ὁ κ. Μπασιάς τί ἔπαθε;

— Τὸ γορφεῖο τοῦ «Νουμά» τώρα, τοὺς καλοκαιριᾶτικους μῆνες, θάναὶ ἀνοιχτὸ μονάχα τὰπομπέσημερο, 5—7.

— Τὸ ἐκνευρίζουμε στοὺς φίλους, πῶς ὅσοι στέλνουν ὅλη για τύπωμα πρέπει νὰ γράφουν στὸ φάκελλο «Για τύπωμα», κ. ὅσοι στέλνουνε γράμματα προσωπικά για τὸν ἐκδότη τοῦ «Νουμά» νὰ γράφουνε στὸ φάκελλο τὴ λέξη «Προσωπικὸ».

— Ἄϊσαμε τώρα ἐργαστήκαμε για τὸ κομμα, καιρὸς πιά νὰ ἐργαστοῦμε δᾶ κ' ἐμπρός και για τὸν τόπο». Τὰ εἶπες λένε, ὁ Θεοτόκης τὰ λογιὰ αὐτὰ και δὲν κοιμήθηκε καθόλου.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Γ. Μαρτ. στο Βολο. Ἄσκημα κάνεις νὰ μὰς στέλνεις ὅ,τι γράφεται ἐναντίο τοῦ κ. Ζέχ. και νὰν τὸ στολίζει, και μὲ δικές σου βρῶσεις. Τὶ σοῦ χρυσοῦμε. βλογημένες και γιατί μὰς φορτώνουνε; Ὅ,τι ἔχεις, σῦρε και ξεμπερδεψέ το μὲ τὸν ἴδιο κ. ἄφισέ μὰς ἐμὰς ἡσυχους. Μὰς πέθανες πιά

**ΔΑΧΕΙΟΝ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

ΤΟΥ 1908

4	ΜΕΓΑΛΑ ΚΕΡΑΗ	ΕΞ 100,000 Δρ.	400,000
4	"	" 25,000 "	100,000
4	"	" 10,000 "	40,000
12	"	" 5,000 "	60,000
20	"	" 1,000 "	20,000
1644	"	" 100 "	164,400
2312	"	" 0 "	113,600
4000 ἐν ὅλῳ κέρδη ἀξίας δραχμῶν.....			900,000

Μέχρι τῆς πρώτης κληρώσεως (27/10 Ἀπριλίου 1908) θὰ ἐκδοῦναι μόνον 50,000 τετραδράχμων γραμματίων ὑπ' ἀριθ. 1—300,000. Μόνον οἱ ἀριθμοὶ οἱτοὶ θὰ τεθῶσιν ἐντὸς τῆς κληρωτέδος κατὰ τὴν κληρωσίαν ταύτην. Κατόπιν θὰ ἐκδοῦναι μονόδραχμα γραμμάτια ἰσχύοντα διά μίαν ἐκ τῶν ταῶν τελευταίων κληρώσεων, ὑπ' ἀριθ. 300,000 ἄχρις 1,000,000, θὰ προστεθῶσι δὲ ἐντὸς τῆς κληρωτέδος και οἱ ἀντίστοιχοι ἀριθμοί.

Γραμμάτια πωλοῦνται. Εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα και λοιπὰς δημοσίας ἀρχάς, εἰς τὰς Τραπεζάς, εἰς τοὺς σταθμάρχας και στασιάρχας τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς διαχειριστᾶς τῶν μονοπωλιῶν και τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων πρὸς δραχμὰς τέσσαρας ἕκαστον, ἰσχύον διά τὰς τέσσαρας κληρώσεις και πρὸς δραχμὴν μίαν ἕκαστον γραμματίου, ἰσχύον διά μίαν ἐκ τῶν τριῶν τελευταίων κληρώσεων.

Διά πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου και τῶν Ἀρχαιοτήτων, ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν εἰς Ἀθήνας. Ἡ πώλησις τῶν γραμματίων ἀρχεται ἀπὸ 1/14 Ἰανουαρίου 1908. Ὁ διευθύνων τμηματάρχης
Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ